

# Vores Bidrag 2020

En kortlægning af  
vores bidrag til verdensmålene



**BL**

DANMARKS  
ALMENE  
BOLIGER

# Indhold



Vores bidrag til den bæredygtige udvikling .....	<b>2</b>
Om denne rapport .....	<b>3</b>
Gode og sunde boliger, der er til at betale – de almene boligers DNA .....	<b>4</b>
Samfundsøkonomisk bæredygtighed .....	<b>5</b>
Uddannelse og beskæftigelse .....	<b>6</b>
Klausuler og partnerskaber .....	<b>7</b>
Praktikpladser på de almene byggesager .....	<b>10</b>
Miljømæssig bæredygtighed .....	<b>11</b>
Renoveringer og forbedringer .....	<b>13</b>
Nybyggeri .....	<b>20</b>
Bæredygtige byggepladser .....	<b>23</b>
Bæredygtighed i driften .....	<b>24</b>
Social bæredygtighed .....	<b>28</b>
Kommunale anvisninger – omsorg for samfundets sårbare .....	<b>30</b>
Forebyggelse af udsættelser .....	<b>32</b>
Sociale indsatser .....	<b>33</b>
Metode .....	<b>42</b>

# Vores bidrag til den bæredygtige udvikling

De almene boligorganisationer bidrager hver dag til et mere bæredygtigt Danmark. Socialt, klimamæssigt og økonomisk.

Først og fremmest ved at levere boliger til en rimelig husleje til alle dele af befolkningen. Men også ved at bygge nye almene boliger og renovere de eksisterende. På den måde bidrager de almene boliger til opfyldelse af Danmarks klimamålsætninger og til flere sunde boliger med godt indeklima.

Ved at skabe fysiske og sociale rammer for trivsel og fællesskab – og gennem sociale indsatser, der fremmer livschancerne for børn, unge og voksne i boligområderne.

Ved at skabe jobs og bidrage til uddannelse af børn og unge.

De almene boliger er derfor en vigtig bidragsyder til FN's verdensmål.

## Verdensmål i de almene boligorganisationer

FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling blev vedtaget i 2015 af verdens stats- og regeringsledere til FN-topmøde i New York.

Målene trådte i kraft den 1. januar 2016 og skal frem til 2030 sætte en kurs mod en mere bæredygtig udvikling for både mennesker og den planet, vi bor på.

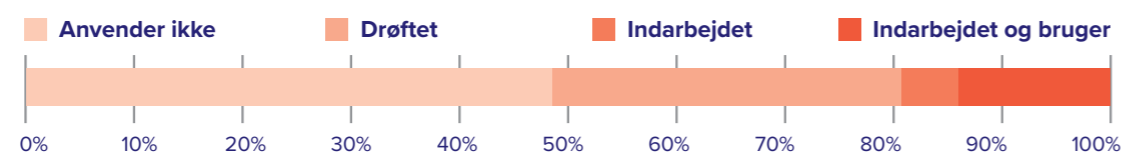
I juni 2018 besluttede BL's repræsentantskab at prioritere arbejdet med FN's verdensmål, da både verdensmålene og de almene boligers virke

grundlæggende handler om at mindske ulighed til fordel for vækst og velstand for hele samfundet. Boligen er midlet, men velfærd er målet.

Derfor er det naturligt, at de almene boligorganisationer har taget arbejdet med verdensmålene til sig.

Over halvdelen af de almene boligorganisationer anvender FN's verdensmål som pejlemærker i deres daglige arbejde, i deres mission og vision, eller de har drøftet dem i ledelsen/på et organisationsbestyrelsesmøde, som det fremgår af figur 1.

**Figur 1. Sådan anvender almene boligorganisationer verdensmål i deres arbejde**



- "Drøftet" svarer til at drøfte verdensmålene i ledelsen/på et organisationsbestyrelsesmøde.
- "Indarbejdet" svarer til at have indarbejdet verdensmålene i både mission, vision og strategi.

- "Indarbejdet og bruger" svarer til at have indarbejdet verdensmålene i mission, vision og strategi samt at bruge dem aktivt i refleksioner/som pejlemærker for beslutninger i det daglige arbejde.

# Om denne rapport

Denne rapport præsenterer en kortlægning af de aktiviteter i boligorganisationerne, som bidrager til FN's verdensmål ved at understøtte social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed i de almene boliger.

I rapporten præsenteres de almene boligorganisationers særlige rolle i forhold til FN's verdensmål 11 – bæredygtige byer og lokalsamfund. Derefter præsenteres sektorens bidrag til henholdsvis den samfundsøkonomiske, sociale og miljømæssige bæredygtighed, som går på tværs af de 17 verdensmål.

**Vores Bidrag er en årligt tilbagevendende undersøgelse af de almene boligorganisationers bidrag til verdensmålene.**

**I 2020 har 218 boligorganisationer deltaget i undersøgelsen.**

**Tilsammen udgør de 41 pct. af de almene boligorganisationer og repræsenterer 311.500 boliger – eller 54 pct. af alle almene boliger i Danmark.**

**1 mio. mennesker i Danmark bor i almene boliger.**

**Samfundsøkonomisk bæredygtighed** – som redegør for bidrag til verdensmål:



**Miljømæssig bæredygtighed** – som redegør for bidrag til verdensmål:



**Social bæredygtighed** – som redegør for bidrag til verdensmål:



God læselyst!

BL – Danmarks Almene Boliger

# Gode og sunde boliger, der er til at betale

## – de almene boligers DNA

Verdensmål 11.1 skal fremme, at alle inden 2030 sikres adgang til egnede og sikre boliger til en overkommelig pris. Det mål er indlejret i de almene boligers DNA. De almene boligorganisationers formål er nemlig at stille passende boliger til rådighed for alle med behov herfor til en rimelig husleje.<sup>1</sup>

I Danmark har vi knap 580.000 almene boliger, som alle er non-profit. Omkring 30.000 af dem er opført i løbet af de seneste ti år.<sup>2</sup>

Primo 2020 var den gennemsnitlige husleje for en almen bolig ca. 824 kr. pr. m<sup>2</sup> pr. år ekskl. forbrug.

**Delmål 11.1:** Byg sikre boliger, der er til at betale

For en bolig på 76 m<sup>2</sup>, som er den gennemsnitlige boligstørrelse for en almen bolig, giver det en månedlig husleje på ca. 5.200 kr.

Ser man alene på den nybyggede boligmasse er den gennemsnitlige husleje ca. 990 kr. pr. m<sup>2</sup>.<sup>3</sup>

Huslejen er generelt faldende med boligernes størrelse.<sup>4</sup> Den gennemsnitlige husleje er afhængig af boligens beliggenhed, byggeår og størrelse. Huslejen (ekskl. forbrug) er relativt højere i almene boliger i Region Hovedstaden, hvor den ligger på ca. 900 kr. pr. m<sup>2</sup> (samlede boligmasse, dvs. både ældre og nybygget boligmasse).

Udover at være non-profit har de almene boligorganisationer løbende fokus på effektiv drift i boligafdelingerne for at dæmpe huslejeudviklingen. I perioden 2015-2020 er der arbejdet på at nedbringe driftsomkostningerne i den almene boligsektor med en indfriet effektiviseringsgevinst på 1,5 mia. kr. Med Grøn Boligaftale 2020 er der lagt op til en videreførelse af effektiviseringsaftalen.<sup>5</sup>

<sup>1</sup> Almenboligloven § 5b.

<sup>2</sup> Statistikbanken\BYGV33.

<sup>3</sup> Baseret på nybyggeri efter 2000.

<sup>4</sup> Landsbyggefonden (2020a).

<sup>5</sup> Transport- og Boligministeriet (2020a).

## Samfundsøkonomisk bæredygtighed

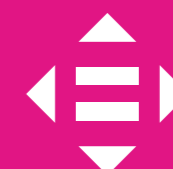
4 KVALITETS-  
UDDANNELSE



8 ANSTÆNDIGE JOBS  
OG ØKONOMISK  
VÆKST



10 MINDRE  
ULIGHED



# Samfundsøkonomisk bæredygtighed

Boligorganisationer skaber omsætning, vækst og arbejdspladser. 11.000 fuldtidspersoner er beskæftiget i den almene sektor. Boligorganisationerne følger de kollektive overenskomster, som er med til at sikre ordentlige løn- og arbejdsvilkår for de ansatte i sektoren.

Med 1 mio. beboere i 580.000 boliger, der skal driftes, vedligeholdes og renoveres, spiller de almene boligorganisationer som arbejdsgivere og indkøbere af services og ydelser en væsentlig rolle i forhold til verdensmålene.

## Uddannelse og beskæftigelse

Som arbejdsgiver tager de almene boligorganisationer imod personer i aktivering og stiller uddannelsespladser i organisationen til rådighed for elever fra erhvervsuddannelserne.

Dermed kan boligorganisationerne hjælpe unge ind på arbejdsmarkedet og bidrage til at udvikle kompetencer til fremtidens arbejdsmarked. Dette bidrager til verdensmål 4 – Kvalitetsuddannelse og 8 – Anstændige jobs og økonomisk vækst.



**Kvalitetsuddannelse;** at vi skal sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alle muligheder for livslang læring.



**Anstændige jobs og økonomisk vækst;** at vi skal fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse samt anstændigt arbejde til alle.



**Mindre ulighed;** at vi skal reducere ulighed i og mellem lande.

**Delmål 4.4:** Giv flere forudsætninger for at få finansiel succes

**Delmål 8.5:** Skab fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde med lige løn

I hele den almene sektor var der i 2019 for hver 100 medarbejdere 9 personer i beskæftigelsesforløb, og der blev indgået 1,5 uddannelsesaftaler i boligorganisationerne og de administrerende selskaber, jf. figur 2.

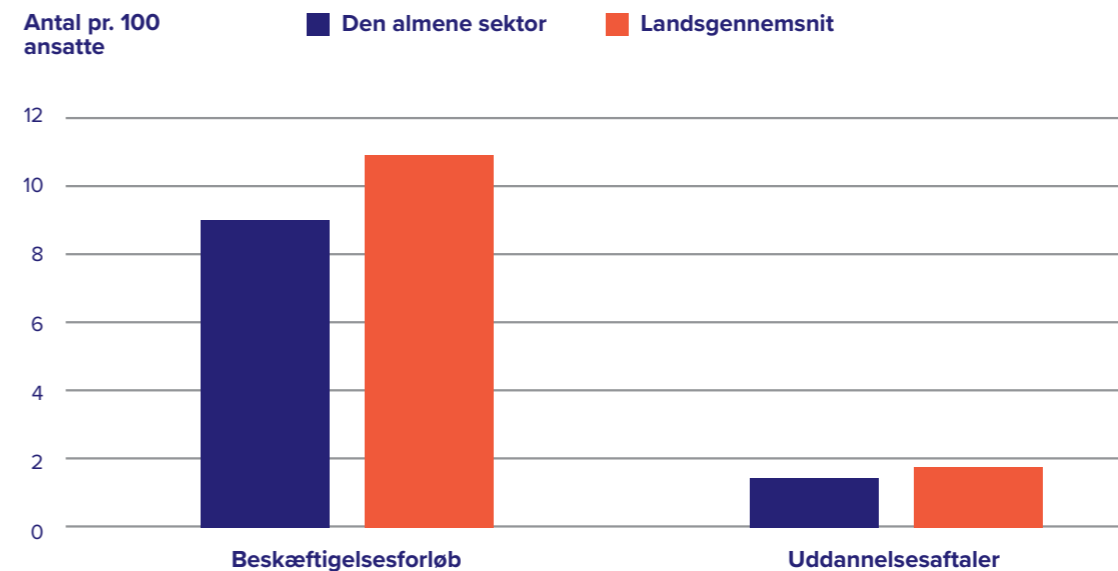
Til sammenligning var der i Danmark samlet set knap 250.000 personer i en eller anden form for beskæftigelsesforløb i 2019.<sup>6</sup>

<sup>6</sup> BL's egne beregninger pba. DREAM-register og Statistikbanken\ERHV1.

Holdt op imod de 2,3 mio. fuldtidsbeskæftigede, der var i 2018, svarer det på landsplan til knap 11 personer i beskæftigelsesforløb for hver 100 fuldtidsbeskæftigede.<sup>7</sup>

Ydermere viser praktikpladsstatistik fra Børne- og Undervisningsministeriet, at der i løbet af 2019 på landsplan er blevet indgået knap 44.000 uddannelsesaftaler.<sup>8</sup> Det svarer til ca. 1,9 uddannelsesaftaler pr. 100 fuldtidsbeskæftigede i den danske arbejdsstyrke.<sup>9</sup>

## Figur 2. Beskæftigelsesforløb og uddannelsesaftaler pr. 100 ansatte i den almene sektor



## Klausuler og partnerskaber

Almene boligorganisationer kan som indkøbere og bygherrer bidrage til verdensmål 4 og 8, når de i samarbejde med eksterne leverandører drifter og udvikler almene boligområder. Ved at stille krav

og sætte rammerne for samarbejdet kan de understøtte ordentlige løn- og arbejdsforhold og uddannelsespladser hos deres samarbejdspartnere.

<sup>7</sup> Sammenligningen skal tolkes med forsigtighed, da der kan være betydelige forskelle i, hvor mange uger borgere er i beskæftigelsesforløb på tværs af virksomheder og sektorer, samt hvorvidt nogle borgere har gentagende forløb i den samme virksomhed. Antal fuldtidsansatte for hele landet er beregnet for 2018, som er den seneste registerbaserede arbejdsstyrkestatistik.

<sup>8</sup> Uddannelsesaftalerne refererer kun til elever fra erhvervsuddannelserne. Der medtælles derfor ikke eventuelle universitetsstuderende, der kan være i praktik i virksomhederne.

<sup>9</sup> Praktikpladsoptælling i Børne- og Undervisningsministeriets uddannelsesstatistik.

Boligorganisationerne anvender følgende redskaber til dette formål:

**Arbejdsklausuler**, som er et kontraktvilkår mellem udbyderen af en opgave og en privat leverandør om at følge de løn- og arbejdsvilkår, der gælder i de danske overenskomster.

**Sociale klausuler (uddannelsesklausuler)**, som er et kontraktvilkår, som er indskrevet i kontraktforholdet mellem bygherre/boligorganisation og entreprenør/leverandør. Disse handler om, hvor mange praktik- og lærepladser entreprenøren skal stille med på den konkrete sag.

**Frivillige partnerskaber**, som er et formaliseret samarbejde mellem boligorganisation og entreprenører og fx erhvervsskoler, jobcentre m.v. om praktik- og lærepladser og andre beskæftigelsesrettede tiltag.

**Delmål 8.8:** Beskyt arbejdstagerrettigheder og skab sikre arbejdsmiljøer

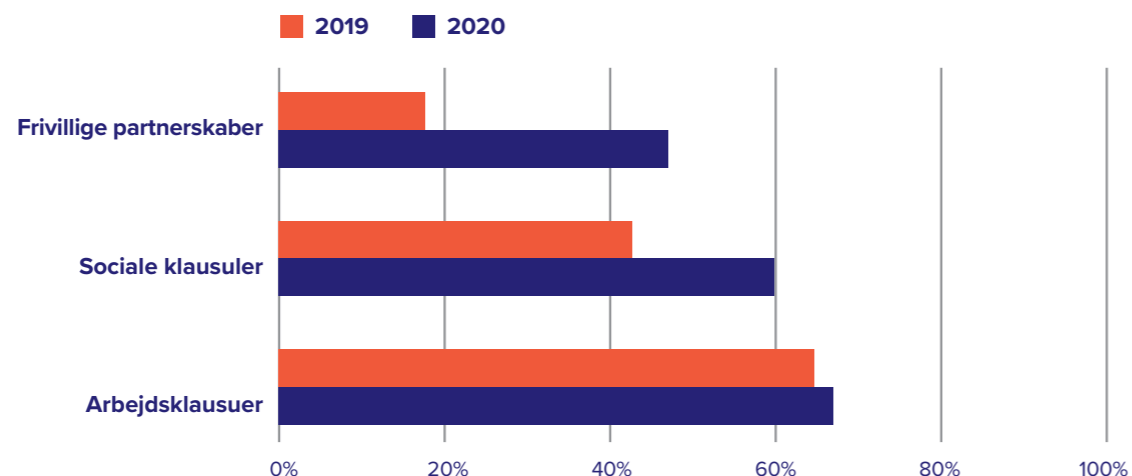
**Delmål 8.6:** Hjælp flere unge i arbejde, uddannelse og træning

### Anvendelse af klausuler og partnerskaber

Arbejdsklausuler og sociale klausuler er de mest udbredte redskaber i den almene sektor og anvendes af over halvdelen af boligorganisationerne. Fra år til år kan der være forskel i, hvor mange

boligorganisationer som har haft bygge- og renoveringsprojekter og andre udliciterede aktiviteter, hvor disse redskaber har været relevante at tage i brug.

**Figur 3. Anvendelse af klausuler og partnerskaber**



Note: Frivillige partnerskaber omhandler uddannelse og beskæftigelse.

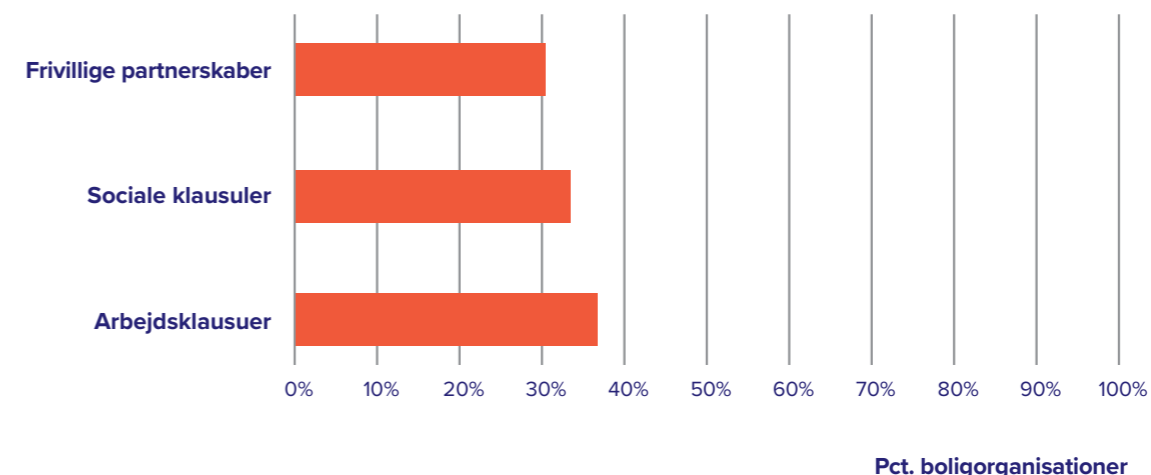
Pct. boligorganisationer

### Opfølgning på klausuler og partnerskaber

Det er vigtigt med en systematisk opfølgning for at sikre, at arbejdsklausuler leverer ordentlige løn- og arbejdsforhold, og sociale klausuler og frivillige partnerskaber skaber resultater på uddannelses-

og beskæftigelsesområdet. Der følges op på ca. 30-40 pct. af indgåede partnerskaber og klausuler i den almene sektor.

**Figur 4. Opfølgning på klausuler og partnerskaber i 2020**



### Case: Praktikpladser i CIVICA

I Civica har man formuleret en hensigts-erklæring/samarbejdsaftale, der sætter rammerne for beskæftigelse af praktikanter på Civicas byggesager. Formålet er at åbne for praktikpladser og lærlingeforbånd inden for byggefagene.

Civica stiller krav til, at leverandøren skal sikre, at mindst 12 pct. af de beskæftigede, der anvendes til at opfylde kontrakten, besættes med en eller flere praktikant(er), jf. Boligaftalen fra 2014.

En praktikant er en arbejdstager, som leverandøren indgår eller har indgået en uddannelsesaftale med i henhold til lov om erhvervsuddannelser. Leverandøren kan vælge at beskæftige en eller flere praktikant(er) i en kortere periode, forudsat at det samlede antal praktikanter svarer til beskæftigelse af min. 12 pct. praktikant(er) i kontraktens løbetid.

I forbindelse med de faste byggemøder følges der løbende op på, om kravet om praktikanter overholdes.

### Praktikpladser på de almene byggesager

Der omsættes hvert år milliarder i at renovere og bygge nye almene boliger. Det skaber beskæftigelse i bygge- og servicesektoren og giver mulighed for at understøtte beskæftigelsesinitiativer og

skabe praktikpladser til elever på erhvervsuddannelserne.

Her skabes der konkrete bidrag til mål 4 og 8.

**Delmål 4.4:** Giv flere forudsætninger for finansiel succes

Det skønnes, at 23 pct. af boligorganisationerne har haft aktive byggesager i foråret 2020. På disse byggesager skønnes der i gennemsnit at være 12,7 praktikpladser pr. 100 ansatte.<sup>10</sup>

i Boligaftalen i 2014 blev der fastsat en målsætning på 12 pct. Den almene sektor leverer således over målet i Boligaftalen 2014.

**Delmål 8.6:** Hjælp flere unge i arbejde, uddannelse og træning

I Grøn Boligaftale 2020 er målsætningen hævet til et gennemsnit på 14 pct. praktikpladser på de almene byggesager.<sup>11</sup> Det betyder, at uddannelses- og beskæftigelsespotentialer i de almene byggesager vil komme endnu mere i fokus i de kommende år. Samme politiske målsætninger gælder ikke for det private byggeri. Her leverer den almene sektor et unikt samfundsbidrag.

<sup>10</sup> Timelønnede.

<sup>11</sup> Transport- og Boligministeriet (2020b).

# Miljømæssig bæredygtighed



# Miljømæssig bæredygtighed

Den 6. december 2019 indgik regeringen (Socialdemokratiet), Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti og Alternativet en ambitiøs og bindende klimalov. Målene er en reduktion i udledningerne af drivhusgasser på 70 pct. i 2030 i forhold til 1990 og klimaneutralitet senest i 2050, med målsætningen om en temperaturstigning på maksimum 1,5 grader for øje.<sup>12</sup>

Med ansvar for 40 pct. af verdens samlede energiforbrug – halvdelen til opvarmning og nedkøling af bygninger og den resterende del til fremstilling af byggematerialer og selve byggeprocessen – har bygninger en stor indflydelse på disse mål.<sup>13</sup>

På den baggrund er klimapolitikken også blevet en naturlig del af Landsbyggefondens bevillingsramme



**Sundhed og trivsel;** at vi skal sikre et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper.



**Bæredygtig energi;** at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi til en overkommelig pris.



**Mindre ulighed;** at vi skal reducere ulighed i og mellem lande.



**Bæredygtige byer og lokalsamfund;** at vi skal gøre byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige.

for de kommende år.<sup>14</sup> Den almene boligsektor vil derfor fremover i endnu højere grad bidrage til den bæredygtige udvikling af samfundet.

Men bygninger har også indflydelse på både miljøet og på beboernes sundhed og sociale trivsel. Da danskerne tilbringer mellem 80 og 90 pct. af deres samlede tid indendørs, har påvirkningerne fra bygningernes indeklima en stor betydning for befolkningens sundhed og komfort.<sup>15</sup>

Som repræsentant for godt 20 pct. af den samlede boligmasse i Danmark<sup>16</sup> og med aktiviteter inden for renoveringer, nybyggeri og drift, spiller de almene boliger derfor en væsentlig rolle i opnåelse af verdensmålene.



**Ansvarligt forbrug og produktion;** at vi skal sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer.



**Klimaindsats;** at vi skal handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser.



**Livet på land;** at vi skal beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer på land.

## Renoveringer og forbedringer

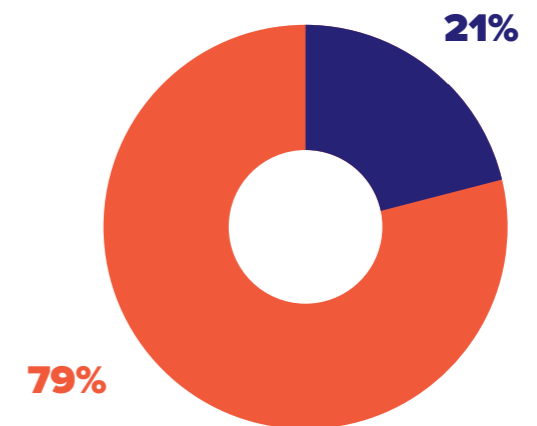
Renoveringer og forbedringer af de almene boliger er et vigtigt element i vedligeholdelsen af et boligmarked med boliger, der er til at betale for alle samfundsgrupper.

Når der renoveres, bidrager de almene boliger til mål 11 ved at levere sikre boliger, der er til at betale. Knap hver anden boligorganisation har udført renoveringer eller forbedringsarbejder af boliger i 2019. Dette arbejde omfatter ca. hver femte af organisationernes boliger.

Beboerne i det almene har via beboerdemokratiet indflydelse på renoveringer og forbedringer af deres boligområde.

**Figur 5. Renoverede boliger i 2019**

■ Renoveret i 2019 ■ Ikke renoveret i 2019



**Delmål 11.3:** Gør byerne inkluderende og bæredygtige

## Energirenoveringer i 2019

Muligheden for at reducere energiforbruget og udledningen af CO<sub>2</sub> i den eksisterende bygningsmasse er markant. Beregninger fra BUILD (2020) viser, at der i forbindelse med renoveringer af klimaskærmen er et varme- og CO<sub>2</sub>-besparelsepotentiale på ca. 30-40 pct. Det langsigtede poten-

tiale for årlige varmebesparelser vurderes til en CO<sub>2</sub>-mængde på 350.000 t/år.<sup>17</sup> Det svarer til det årlige CO<sub>2</sub>-udslip fra mere end 24.000 danske husstande. Det vil sige udledningen fra husstandenes samlede forbrug, hvor der ud over boligen tælles mad, transport, tøj m.v.<sup>18</sup>

**Delmål 11.6:** Minimer byernes miljøpåvirkning

I 2019 er der blevet foretaget energirenovering af facade, tag og/eller gulv i hver tredje af de boliger, der skulle renoveres eller forbedres.<sup>19</sup> Mens udskiftning til mere energieffektive vinduer, døre, yder- og/eller terrassedøre blev foretaget i hver anden renoveret/forbedret bolig i 2019.<sup>20</sup>

<sup>12</sup> Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2019).

<sup>13</sup> Dansk Byggeri (2017), The Joint Committee on Structural Safety (2018), Energistyrelsen (u.d).

UN Environment and International Energy Agency (2017) kommer med en lignende vurdering på 39 pct.

<sup>14</sup> Transport- og Boligministeriet (2020c).

<sup>15</sup> Miljøministeriet (2006).

<sup>16</sup> Statistikbanken\BOL101.

<sup>17</sup> BUILD, SBi (2020). Varmeforbrug, besparelsepotentiale og CO<sub>2</sub>-udledning fra almene boliger.

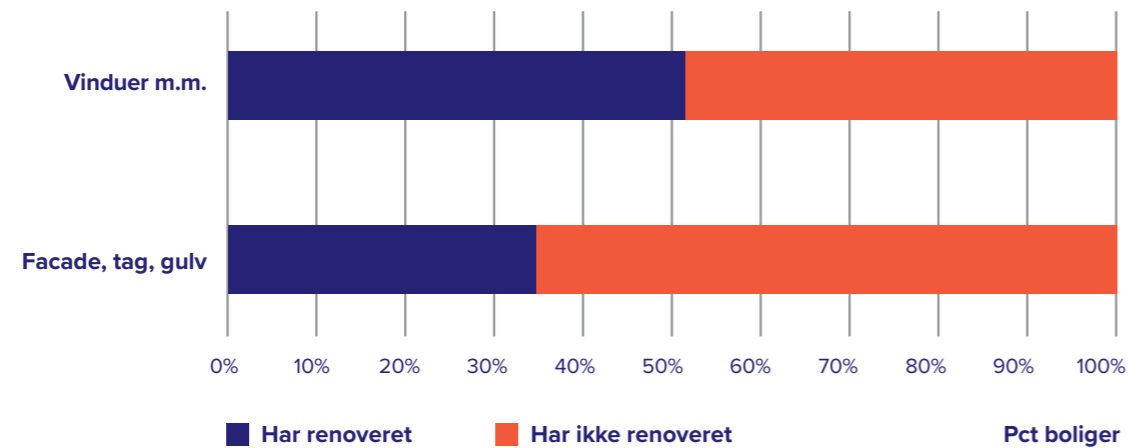
<sup>18</sup> Ivanova m.fl. (2017). Beregnet ud fra, at en dansk husstand i gennemsnit udleder 14,5 t. CO<sub>2</sub>/år.

<sup>19</sup> Indtil 2020 vurderes og prioriteres renoveringsprojekter efter, hvor påtrængende deres behov er i forhold til bygningens tilstand. Udgangspunktet for renoveringerne er en totaløkonomisk vurdering, herunder en vurdering af mulige energiltag.

<sup>20</sup> Beregnet for en gennemsnitlig boligorganisation med renoverings- eller forbedringsarbejder afleveret i 2019.



**Figur 6. Boliger med facaderenoveringer og udskiftning af vinduer, døre e.l. blandt de renoverede/forbedrede boliger i 2019, gns. boligorganisation**



Ringgårdens Afdeling 20, Trige Parkvej, har reduceret energiforbruget med 50 pct. efter en omfattende energirenovering.

## Case: Innovativ energi-renovering af afdeling 20

### Ringgården

Ringgårdens afd. 20, Trige Parkvej, indgår i READY-projektet (Smart City-projektet READY, der er støttet af EU's Horizon 2020 rammeprogram) som demonstrations-case.

Renoveringen omfatter en række innovative energiteknologier, som fx en helt ny type kombinerede solceller og solfanger-anlæg (PVT), varmepumper i samspil med lavtemperatur fjernvarme, genvinding af varme fra spildevand, fælles batteri til lagring af overskuds-el fra solceller, der er forbundet i et micro-grid, samt fjernvarmevekslere og decentral ventilation i lejlighederne.

Der har været et meget stort fokus på energi, genbrug og bæredygtighed i hele projektets levetid, både i design og udførelse. Bygningerne er opført i beton og stål, og de miljømæssige fordele ved at genbruge denne konstruktion, frem for at rive ned og bygge nyt, er ikke uvæsentlige.

Under den omfattende renovering har bygningerne fået et helt nyt udseende med nye facader med efterisolering, nye vinduer og glasinddækkede altaner. Lejlighedernes planløsning er blevet gentænkt. Hvor lejlighederne før bestod af flere mørke rum, er der nu en åben planløsning med store vinduespartier fra gulv til loft, der sikrer beboerne bedre adgang til dagslys i gennemlyste boliger. Ventilation med højeffektiv varmegenvinding i alle boliger sørger for god luftkvalitet og fugtighed, og temperaturer i lejlighederne monitoreres.

Bygningerne har ud over en energieffektiv klimaskærm fået et helt nyt energiforsy-

ningsystem med en ny type solenergi-anlæg, der kombinerer solceller og solfangere (PVT) med et areal på 720 m<sup>2</sup>. Beboerne er dermed blevet prosumers, der både producerer el og varme til eget forbrug samt leverer overskuds-el tilbage til nettet og bidrager med fleksibilitet i energisystemet.

En varmepumpe koblet til PVT-anlægget udnytter solvarmen til at producere supplerende varme, mens den kører på egenproduceret elektricitet og den overskydende elektricitet lagres i et stort 120 kWh-batterianlæg bestående af både nye og genbrugte batterier fra bilindustrien. Det skaber dermed øget fleksibilitet i elforbruget til glæde for både beboere og elnet.

En intelligent styring af batteriet sørger for, at afdelingens elforbrug og elproduktion er optimeret i forhold til elmarkedet og elnettet med en cloud-baseret Smart Building Energy Hub-styring.

Der kan produceres varme til ca. 5 øre pr. kWh. Varmepumperne vil kunne dække ca. 20 pct. af varmebehovet i de blokke, hvor de er installeret. En hidtil uudnyttet kilde til energibesparelser er genvinding af varme fra spildevand, som udgør en relativ større andel af boligens energiforbrug, i takt med at rumvarme-forbruget reduceres. I afdelingen afprøves en ny vekslerbrønd, der sammen med en varmepumpe skal supplere opvarmningen i et lavtemperatur-system.

Energiforbruget i bygningerne er blevet reduceret med ca. 50 pct. og ligger nu på et årligt forbrug på mindre end 80 kWh/m<sup>2</sup> pr. år for både el og varme.

## Miljø-, sundheds- og indeklimaudbedringer

Den totale sygdomsbyrde, der kan tilskrives indeklimaforureninger, medfører årligt tab af 2 mio. sunde leveår samlet set i 26 EU-lande. For Danmarks vedkommende estimeres det, at der årligt tabes 22.000 sunde leveår pga. dårligt indeklima.<sup>21</sup>

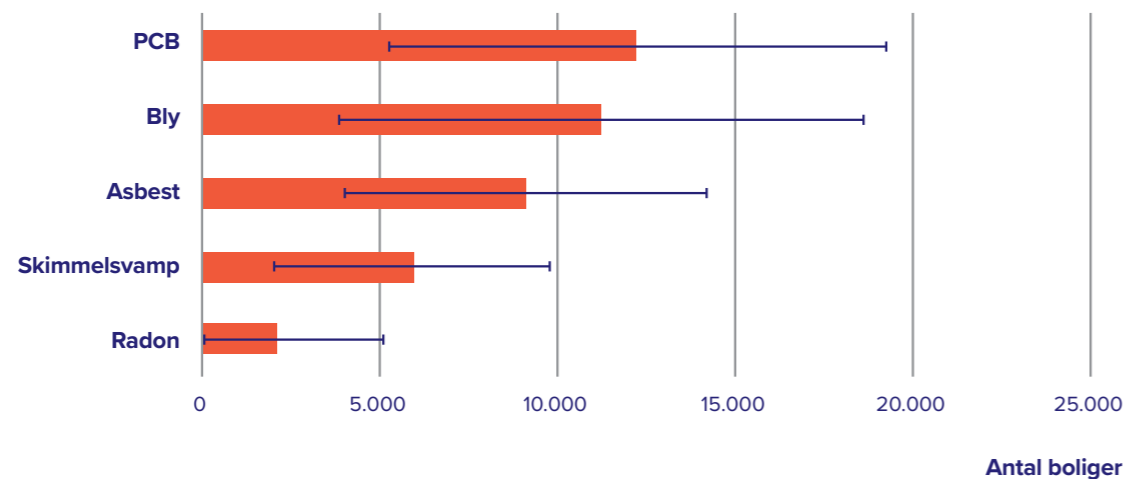
En række sundhedsskadelige stoffer, som tidligere blev anvendt i hele byggesektoren, har negativ indvirkning på helbredet, fordi de kan forårsage en række livstruende og kroniske sygdomme.<sup>22</sup>

Når almene boliger af ældre dato renoveres, fjernes disse sundhedsskadelige stoffer, hvorved inde-

klimaet i boligerne forbedres til gavn for beboernes sundhed. På den måde bidrager de almene boliger til verdensmål 3 – sundhed og trivsel.

**Delmål 3.9:** Reducer sygdom og dødsfald på grund af kemikalier og forurening

**Figur 7. Skønnet antal almene boliger, som har fået fjernet sundhedsfarlige stoffer ifm. renoverings-/forbedringsarbejder i 2019**



I 2019 er der primært fjernet PCB, bly og asbest ifm. renoveringerne. Der kan desuden være foretaget yderligere screeninger som del af den

daglige drift i nogle boligorganisationer, som ikke indgår i afrapporteringen.

<sup>21</sup> European Union (2013). Der indgår ikke tobaksforurening.

<sup>22</sup> Landsbyggefonden (2019a).

## Bæredygtige materialer

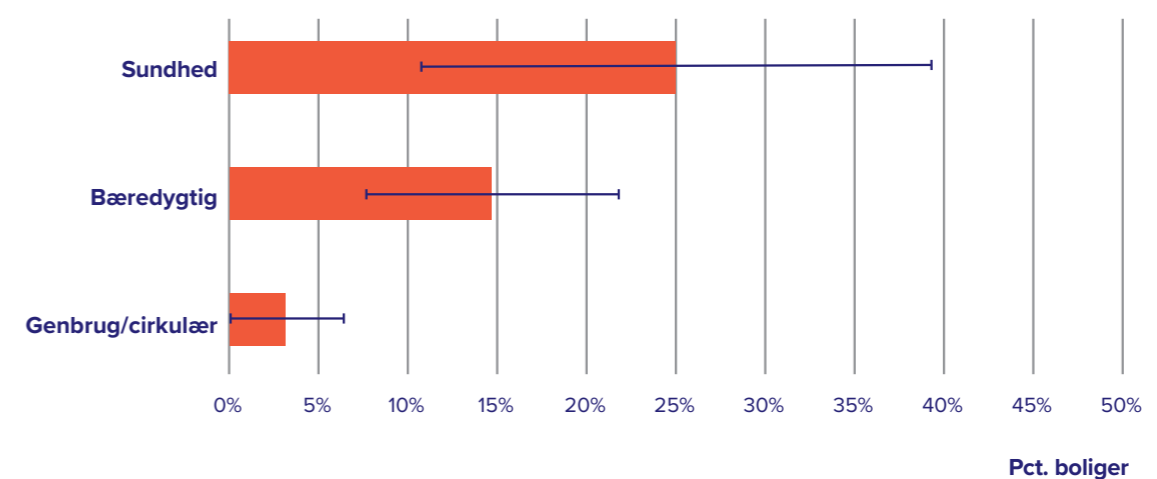
Boligorganisationer, der vælger de rigtige materialer og principper ifm. renoveringer af almene boliger, leverer bedre indeklima for beboerne og reducerer boligernes miljøaftryk. Det bidrager til verdensmål 12 – ansvarligt forbrug og produktion.

I hver fjerde renoverede bolig er der særligt fokuseret på at anvende materialer uden miljø- og sundhedsskadelige stoffer. I knap hver syvende renoverede bolig har man fokuseret på bæredygtighed af materialerne. Anvendelse af genbrugsmaterialer er til gengæld sjældent og har fundet sted i 3 pct. af de renoverede boliger.

Beregningen er baseret på en gennemsnitlig boligorganisation, som har haft renoverings-/forbedringsarbejder i 2019.

**Delmål 12.2:** Brug og håndter naturressourcer bæredygtigt

**Figur 8. Boliger, hvor der er anvendt bæredygtige materialer og principper ifm. renoveringer, gns. boligorganisation.**



- "Sundhed" omfatter anvendelsen af byggematerialer med særligt fokus på ikke at indeholde miljø- og sundhedsskadelige stoffer.
- "Bæredygtig" vedrører anvendelsen af fornybart materiale, fx træ- eller andre plantefiberbaserede produkter.

- "Genbrug/cirkulær" dækker over byggematerialer fra bygninger, der er blevet revet ned, og som enten er genbrugt direkte i andre bygninger eller er blevet forarbejdet og genanvendt til nye byggematerialer. Fx mursten, døre, vinduer eller nedkøbt beton.

## Tilgængelighedsrenoveringer

De almene boliger huser beboere på kryds og tværs af sociale, økonomiske og kulturelle skel. Vi huser mennesker med mange ressourcer og mennesker med behov for ekstra omsorg og særlige boligforhold. Når boligorganisationerne i forbindelse med renoveringen af almene boliger indarbejder tilgængelighedstiltag, sikres et større boligudvalg til personer med funktionsnedsættelser. Dermed bidrager de almene boliger til verdensmål 10 – mindre ulighed.

I 2.400 af de i alt 58.000 boliger, som blev renoveret eller forbedret i 2019, er der gennemført tilgængelighedstiltag. Det svarer til 4 pct. af de renoverede eller forbedrede boliger.<sup>23</sup> Antallet af seniorer i den almene sektor vokser hurtigere

end antallet boliger, der bliver gjort tilgængelige. Antallet af 65+-årige i den almene sektor er således steget med 4.500 personer fra 2019 til 2020.<sup>24</sup> En stigning, som kun kan forventes at blive større frem mod 2030, hvor man i forhold til 2020 forventer 19 pct. flere over 65 år.<sup>25</sup>

**Delmål 10.3:** Giv alle lige muligheder, og stop diskrimination

## Renoveringer og forbedringer af fællesfaciliteter

Renoveringer og forbedringer kan omfatte indendørs-arbejder i enkelte boliger eller boligblokke og forandringer af udearealerne til gavn for alle beboerne i boligområdet.

Når udearealer og fællesfaciliteter renoveres og forbedres, har boligorganisationerne forskellige

muligheder for at reducere ressourceforbruget, afdæmpe konsekvenserne af klimaforandringer og understøtte bæredygtig adfærd blandt beboerne.

Derigennem bidrager de almene boliger til verdensmål 7, 11, 12, 13 og 15.

**Delmål 7.1:**  
Giv alle adgang til moderne energi

**Delmål 11.7:**  
Skab sikre og inkluderende grønne offentlige rum

**Delmål 12.2:**  
Brug og håndter naturressourcer bæredygtigt

**Delmål 13.1:** Styrk modstandskraften og tilpasningen mod klimarelaterede katastrofer

**Delmål 15.5:** Beskyt biodiversitet og naturlige levesteder

Flere end tre ud af fem boligorganisationer har foretaget arbejder på udearealer og fællesfaciliteter ifm. med renoveringer eller forbedringsarbejder. Figuren nedenfor viser andelen af boligorganisationer, som har implementeret bæredygtighedsfremmende tiltag på udendørsarealer og fællesfaciliteter ifm. disse arbejder.

Stort set alle boligorganisationer har installeret LED-belysning på udearealer ifm. renoveringer og forbedringer. LED-investeringer er yderst fornuftige, da det er en relativt lille investering med markante besparelser pga. LED-pærrernes lange levetid og lave energiforbrug.<sup>26</sup> LED-investeringer understøtter således også de almene boligorganisationers fokus på at dæmpe huslejudviklingen.

Forbedringer af affalds- og ressourceringsmuligheder har været foretaget i syv ud af ti boligorganisationer. Affald- og ressourceringsmuligheder er i høj grad afhængig af de kommunale affaldsordninger.<sup>27</sup>

Udskiftning til mere ressourcebesparende hvidevarer er sket i seks ud af ti boligorganisationer, der har foretaget renoveringer og forbedringer i 2019.

Etablering af LAR-anlæg, ladestanderer til el-biler og systemer for genanvendelse af regnvand er nogle af de sjældnere tiltag, som hver tiende til hver femte boligorganisation har implementeret ifm. renoveringer af udearealer. Den relativt lave udbredelse af LAR og kloakseparation i den almene boligsektor kan forklares med, at det er relativt store investeringer, som desuden er forbundet med de kommunale spildevands- og klimatilpasningsplaner.<sup>28</sup>

<sup>23</sup> Som dækker både over aktiviteter støttede af LBF og ustøttede renoverings- og forbedringsarbejder.

<sup>24</sup> Statistikbanken\FOLK1A.

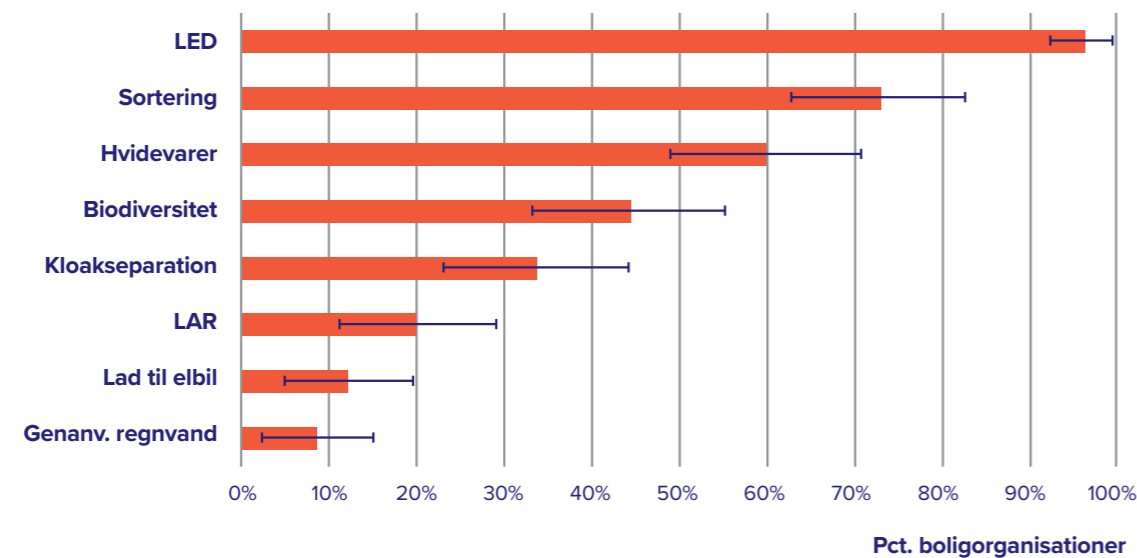
<sup>25</sup> Statistikbanken\FRDK120.

<sup>26</sup> Energistyrelsen (2020).

<sup>27</sup> Miljøstyrelsen (2020a).

<sup>28</sup> Miljøstyrelsen (2020b).

**Figur 9. Bæredygtige tiltag på fællesfaciliteter og udearealer ifm. renoveringer hele sektoren**



- "LED" står for skift til LED-belysning på fællesarealer.
- "Sortering" står for en forbedret mulighed for sortering af genanvendelige ressourcer med henblik på at minimere husholdningsaffald.
- "Hvidevarer" står for installering af energieffektive hårde hvidevarer og/eller vandbesparende tiltag i fællesvaskerier.
- "Biodiversitet" står for understøttelse af biodiversitet som fx omlægning af grønne arealer mv.

- "Kloakseparation" står for adskillelse af regn- og spildevand med henblik på at forbedre miljøet i vandløb, søer og hav.
- "LAR" står for etablering af LAR-anlæg, som er lokal afledning af regnvand.
- "Lad. til elbil" henviser til etablerede lade-standere til elbiler.
- "Genanv. regnvand" henviser til indførelse af genanvendelse af regnvand.

## Nybyggeri

Da de almene boliger er non-profit, tjenes der ikke penge på at opføre og drifte de almene boliger og boligområderne. Dermed bidrager den almene sektor til at fremtidssikre et boligmarked med sunde og sikre boliger til alle, uanset deres økonomiske baggrund.

Det bidrager til verdensmål 11 – bæredygtige byer og lokalsamfund.

Samlet skønnes det, at den almene sektor har leveret godt 4.000 nye boliger i 2019.

**Delmål 11.1:** Byg sikre boliger, der er til at betale

Det svarer til 12 pct. af alle de boliger, der blev færdiggjort i 2019, både de almene og ikke-almene, i hele Danmark.<sup>29</sup>

I de store byer er der generelt et større pres på boligmarkedet, og der bygges færre almene

boliger end efterspørgslen/behovet er, herunder særligt små og billige boliger med en husleje på maksimalt 3.000 kr. I seneste kommuneplan har Københavns kommune sat mål, om opførelse af 15.000 nye almene boliger frem mod 2031.

## Bæredygtighed i nybyggeriet

Opførelsen af nye bygninger udgør en stor CO<sub>2</sub>- og ressourcebelastning. Som professionelle bygherrer spiller de almene boligorganisationer en vigtig rolle i udviklingen og udbredelsen af nye bæredygtige boligkoncepter.

miljø og bæredygtighed prioriteres. I næste afsnit vises, at to ud af fem boligorganisationer følger bæredygtighedsprincipper i nybyggeriet, uden at certificeringen søges.

Almene bygherrer er forpligtet til at levere boliger, som er til at betale for almindelige mennesker. Når de almene boliger kvalificerer sig til miljø- og bæredygtigheds-certificeringer, vælger nogle boligorganisationer derfor ikke at betale for selve certificeringen, da de ofte er meget dyre. På den måde holdes huslejen nede, samtidig med at

I 2019 har 3 ud af de 218 boligorganisationer, der har afrapporteret til Vores Bidrag, opnået bæredygtigheds-certificeringer for deres nybyggede boliger. I 2018 var antallet 7 ud af 103 boligorganisationer.<sup>30</sup> Disse tal skal ses i lyset af, at der aktuelt kun er ca. 170 bygninger i hele Danmark, som er certificeret med BREEM, DGNB, LEED eller Svanemærket.<sup>31</sup>

## Bæredygtige prioriteringer

De almene bygherrer er blandt byggeriets største kunder, og boligorganisationernes krav og forventninger er en afgørende drivkraft for en bæredygtig

udvikling af byggesektoren. Et pres, der både efterspørges af industrien og byggeriets forskellige aktører.<sup>32</sup>

**Delmål 12.6:** Virksomheder skal opfordres til at agere bæredygtigt

Ca. hver tiende boligorganisation har færdiggjort nybyggede boliger i 2019. Ved hjælp af prioriteringer og krav kan de almene boligorganisationer bidrage til verdensmål 12 – ansvarligt forbrug og produktion.

Figur 10 opsummerer andelen af boligorganisationer, der har prioriteret bæredygtige tiltag ifm. nybyggeri i 2019.

<sup>29</sup> Danmarks Statistik angiver, at der er blevet fuldført 4.018 almene boliger i løbet af 2019 (tal er ikke korrigeret for forsinkelser). I alt er der blevet afleveret 33.232 nybyggede boliger i 2019, se Statistikbanken\BYGV33.

<sup>30</sup> Herunder medregnet Svanemærket, DGNB, Nordic Ecolabel, BREEM, Cirkulært Byggeri.

<sup>31</sup> Antallet beregnet ved at anvende følgende kilder: Green Building Council Denmark (2020), GreenBookLive (2020), Miljømærkning Danmark (2020) og The U.S. Green Building Council (2020).

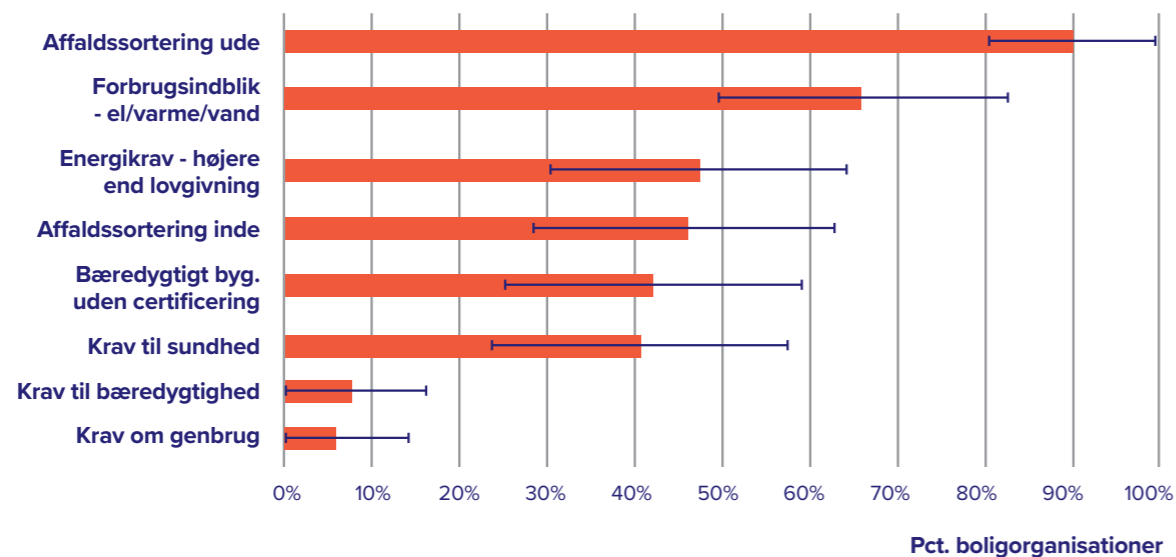
<sup>32</sup> Enevoldsen og Garver (2019).

De mest udbredte tiltag er etablering af udendørs affalds-/ressourcesortering, som er anvendt af ni ud af ti boligorganisationer. Over seks ud af ti boligorganisationer har sørget for, at beboere har mulighed for at følge med deres individuelle forbrug af el, varme eller vand i de nye bygninger.

Til gengæld er det færre end en ud af ti boligorganisationer, som stiller krav til brug af bæredygtige- eller genbrugsmaterialer ifm. nybyggeri. Det kan fx være krav til, byggematerialernes miljøegenskaber, fx at der genbeplantes skov som kompensation for træ anvendt i produktion af

byggematerialet, eller at dele af byggematerialet fra nedrivninger og renoveringer i andre afdelinger genanvendes i nybyggeriet. En del af forklaringen på, hvorfor relativt få boligorganisationer stiller krav om genbrug, kan være, at udbuddet af genbrugsmaterialer mangler volumen til at imødekomme behovet i de almene byggerier. Der kan være logistiske og praktiske udfordringer i forhold til at have de rigtige materialer på det rigtige tidspunkt. Krav til bæredygtighed kan også være svære at stille, da byggevarers miljøegenskaber (EPD) kun i begrænset omfang dokumenteres i Danmark, da der ikke er lovmæssige krav herom.<sup>33</sup>

**Figur 10. Tiltag ifm. nybyggeri. Boligorganisationer med nybyggede boliger i 2019**



- "Affaldssortering ude" henviser til at have installeret ressource-/affaldssorteringssystemer uden for boligerne (tilsvarende for "Affaldssortering inde").
- "Forbrugsindblik – el/varme/vand" henviser til at have gjort det muligt for beboerne at følge med i deres forbrug, fx ved hjælp af digitale løsninger, månedlige opgørelser m.m.
- "Energikrav – højere end lovgivning" står for at stille krav i udbudsmaterialet til nybyggeriets energieffektivitet og energikilder, som ligger udover de lovmæssige krav.
- "Bæredygtigt byg. uden certificering" henviser til at have bygget efter principper for bære-

- dygtighed, som fx lægger sig op ad DGNB e.l., men hvor selve certificeringen er valgt fra.
- "Krav til sundhed" står for krav i udbudsmaterialet om at bruge sundhedsmæssigt forsvarlige materialer, såsom svanemærkede, astma- og allergimærkede produkter.
- "Krav til bæredygtighed" står for krav i udbudsmaterialet om brug af bæredygtige materialer: genplantning af skov, transportafstand for materiale, papirisolering o.l.
- "Krav om genbrug" henviser til krav i udbudsmaterialet om brug af genbrugsmaterialer/at der arbejdes efter cirkulære principper.

<sup>33</sup> EPD Danmark (2019), Bygningsreglementet indeholder ikke krav, der relaterer sig til EPD'er.

## Bæredygtige byggepladser

Bæredygtighed er også et relevant fokus under selve byggeprocessen. Både i forhold til anvendelse og håndtering af ressourcer, miljø- og naturbeskyttelse samt sociale og sundhedsmæssige faktorer.

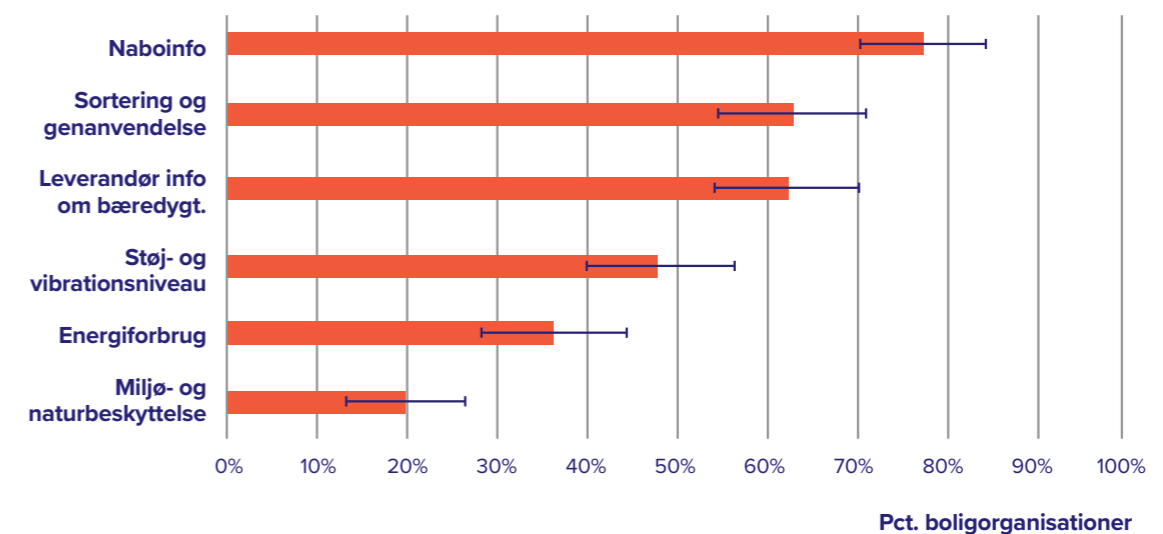
informere leverandører om boligorganisations krav og ønsker om bæredygtighed er tiltag, der anvendes af de fleste boligorganisationer ifm. byggeri og renoveringer.

Figur 9 opsummerer andelen af almene boligorganisationer, som arbejder med bæredygtighed på byggepladserne i forhold til nybyggeri og i forhold til renoverings- og forbedringsarbejder. På den måde bidrager de almene boliger til verdensmål 12 – Ansvarligt forbrug og produktion.

**Delmål 12.5:** Reducer affaldsmængden betydeligt

At informere naboer om byggeprocessen og gener, at sortere byggeaffald til genanvendelse og at

**Figur 11. Bæredygtige tiltag ifm. byggepladser i den almene sektor**



- "Naboinfo" står for at formidle information til naboer, fx om byggeproces, gener, tidsperspektiver m.v.
- "Sortering og genanvendelse" står for krav om sortering af ressourcer til genanvendelse med henblik på minimering byggeaffald.
- "Leverandør info om bæredygt." vedrører, at leverandører af ydelser og produkter er blevet gjort bekendt med boligorganisationens krav og ønsker om bæredygtighed.
- "Støj- og vibrationsniveau" står for at have

- haft faste mål for støj- og vibrationsniveau på byggepladsen.
- "Energiforbrug" står for krav til at mindske energiforbruget på byggepladsen, fx vha. installation af solceller, indføre praksis for lys eller tidsindstillet belysning på byggepladsen m.v.
- "Miljø- og naturbeskyttelse" vedrører indførte foranstaltninger med fokus på ikke at kontaminere/belaste byggeområdet mere end nødvendigt, det gælder fx luft, jord og/eller vand.

## Bæredygtighed i driften

En stor del af boligorganisationernes aktiviteter handler om at drifte boligområderne. Det drejer sig blandt andet om forsyning af vand og varme, om ventilation og belysning, om pasning og pleje af grønne arealer og driften af fællesfaciliteter.

Ved hjælp af grøn teknologi, de rigtige styringsredskaber og veltilrettelagte arbejdsgange er det muligt at begrænse de negative påvirkninger på klima og miljø. Dermed kan de almene boliger bidrage til opnåelse af verdensmål 11, 12 og 13.

## Grøn teknologi i driften

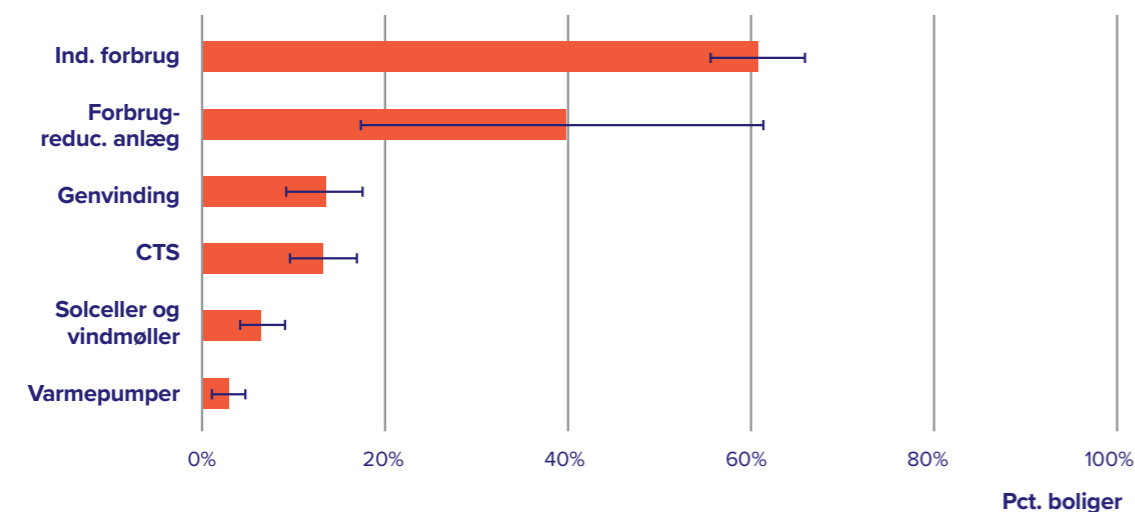
I driften af de almene boliger er der mulighed for at gøre tingene både smartere og mere bæredygtigt ved hjælp af teknologi. Det kan være at generere vedvarende energi eller reducere energi- og ressourcetrækket i boligerne. Dermed bidrager de almene boliger til mål 11.

boligsektor, og ca. 92 pct. af alle almene boliger opvarmes med denne form, heraf kommer en stor del fra vedvarende energikilder.<sup>34</sup> Solceller, vindmøller og varmepumper er mindre udbredte i den almene sektor.

I tre ud af fem almene boliger har beboere mulighed for at følge med i deres individuelle forbrug af vand, og i to ud af fem boliger er der installeret forbrugsreducerende anlæg. Fjernvarme er den mest udbredte opvarmningsform i den almene

**Delmål 11.6:** Minimer byernes miljøpåvirkning

**Figur 12. Boliger med miljørettede tiltag i en gennemsnitlig boligorganisation**



- "Ind. forbrug" står for individuel forbrugsmåling af vand.
- "Forbrug-reduc. anlæg" henviser til varme-/vand-/el- anlæg, som reducerer forbrug, fx vejr-kompenseringsanlæg og natsænkning.
- "Genvinding" henviser til varmegenvinding, behovstyret ventilation m.m.
- "CTS" står for implementering af CTS-systemer,

der muliggør en central tilstands-styring af bygningers varme- og ventilationsinstallationer, som kan sikre energibesparelser og komfort.

- "Solceller og vindmøller" omfatter både solceller, solfangere og husstandsvindmøller.
- "Varmepumper" står for varmepumper, fx luft-til-luft, luft-til-vand, jordvarmepumper m.v.

<sup>34</sup> Landsbyggefonden (2019b).

## Grønne styringsredskaber i driften

For at sikre en effektiv styring mod en grønnere og mere bæredygtig drift er det vigtigt at foretage bevidste valg i forhold til planlægning, opfølgning og optimering.

Mange boligorganisationer formulerer derfor politikker, strategier og handlingsplaner og opstiller faste mål for bæredygtighed.

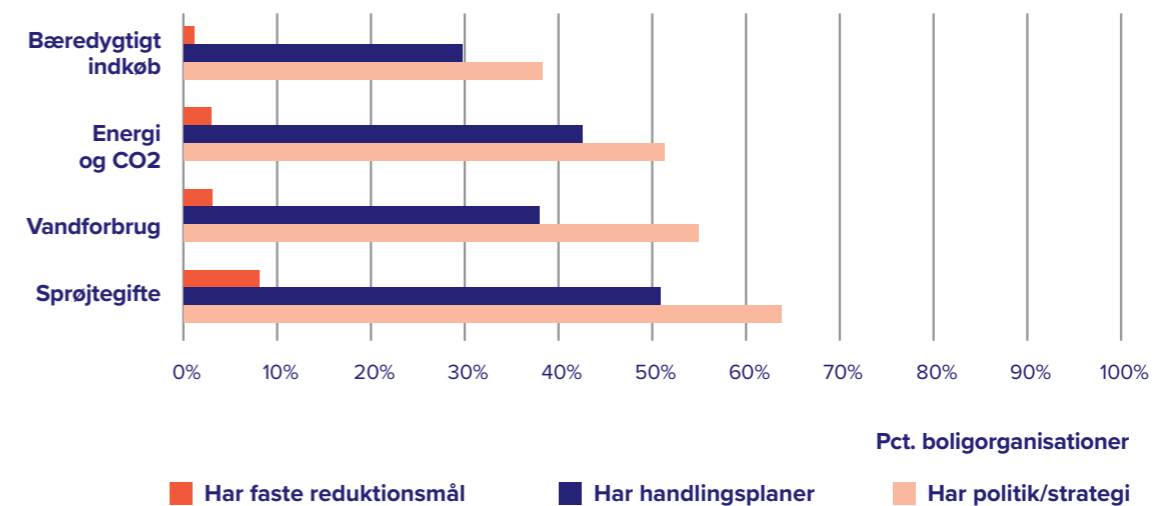
Dette kan bidrage til mål 12 – Ansvarligt forbrug og produktion.

Figur 13 viser, at en relativ stor andel af boligorganisationerne har en politik, strategi eller handlingsplaner for bæredygtig drift, mens faste

mål sjældent anvendes. Reduktion i brug af sprøjtegifte er over halvdelen af boligorganisationerne opmærksomme på, mens færrest har fokus på bæredygtige indkøb. Lidt over en tredjedel har forholdt sig til, hvordan deres indkøb af produkter og ydelser kan påvirke social- og miljømæssig bæredygtighed.

**Delmål 12.7:** Promover bæredygtighed i indkøb

**Figur 13. Boligorganisationer i den almene sektor, der anvender grønne styringsredskaber**



## Case: Grønne styringsredskaber på Vestegnen

### Vallensbæk Boligselskab

I Vallensbæk Boligselskabs målsætningsprogram 2018-2022 har boligselskabet besluttet at arbejde med at passe på miljø og klima med følgende mål:

- At mulighederne for energioptimering og klimasikring undersøges ved at renovering og nybyggeri.
- At bidrage til at indfri kommunens/kommunernes klimamål. Dette gøres ved at energioptimere boligafdelingerne løbende samt spare på vandet og gøre kildesortering nemt for beboerne. Frem mod 2022 skal vand-, el- og varmekonsumet i hver afdeling reduceres med mindst 15 pct. (målt i forhold til 2016).
- At samarbejde om vand- og kloakforsyningen lokalt for at sikre en effektiv og klimavenlig forsyning til beboerne.

- At beboerne og de ansatte i alle afdelinger kildesorterer deres affald, så der derved bidrages til den nationale ressourcestrategi for genanvendelse af affald.

Hver målsætning har boligorganisationen konkretiseret i en handlingsplan, så de sikrer, at målsætningen også følges op af konkrete projekter, der kan indfri målsætningen.

#### Målsætningernes anvendelse i praksis

I en igangværende større renovering af Højstrupparkens installationer er der udarbejdet særlige krav til entreprenørerne for at sikre anvendelse af bæredygtige materialer, og at kædeansvar kan dokumenteres fra leverandører. Byggeudvalget fastsætter konkrete mål for den opnåede energibesparelse, så der i den konkrete sag sikres høje ambitioner i forhold til FN's verdensmål, og at boligorganisationens egne målsætninger opfyldes.



Vallensbæk boligselskab har sat reduktionsmål for deres forbrug af el, vand og varme.

## Bæredygtige arbejds gange i driften

Faste arbejds gange med fokus på bæredygtighed kan være med til at give en mere miljø- og klimavenlig drift.

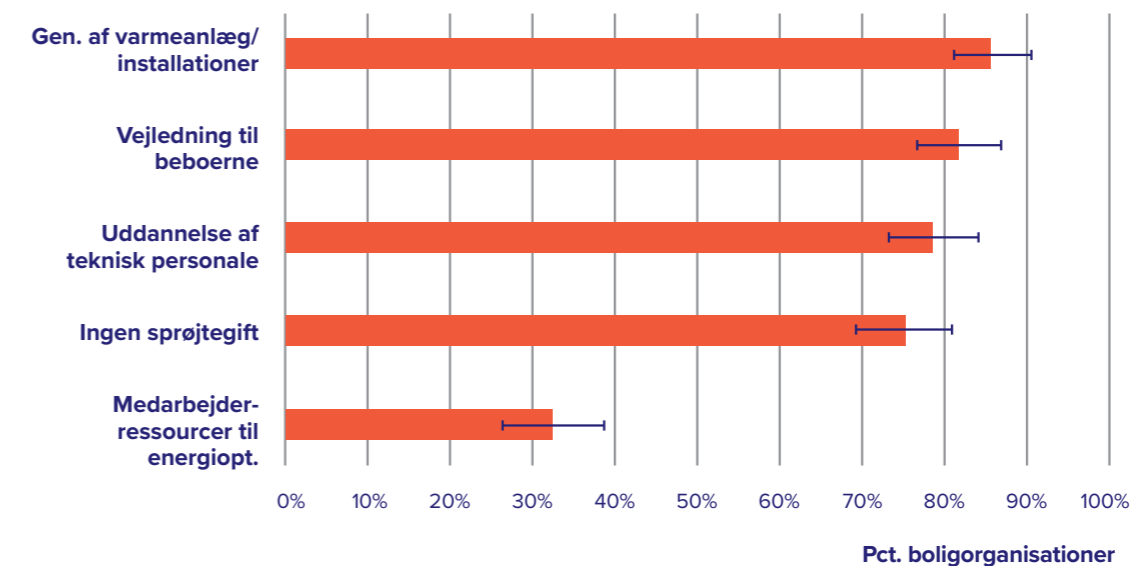
Dermed kan de almene boliger bidrage til mål 12 – Bæredygtig forbrug og produktion.

Figur 14 viser andelen af boligorganisationerne, der har udpeget disse arbejds gange som fast praksis for at begrænse boligdriftens negative påvirkning af klima og miljø. Flere end otte ud af ti boligorganisationer har faste procedurer for gennemgang af varme anlæg og tekniske installationer og udarbejder vejledninger til beboere om indeklima. Dertil

uddanner flere end syv ud af ti boligorganisationer personale i optimal styring af anlæg og anvender ikke sprøjtegift på udearealer. Hver tredje boligorganisation har faste medarbejderressourcer til at arbejde med energioptimering.

**Delmål 12.8:** Udbred forståelse for bæredygtig livsstil

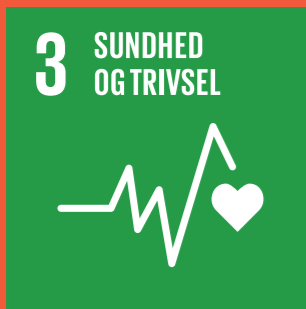
### Figur 14. Bæredygtige arbejds gange i driften i den almene sektor



- "Gen. af varme anlæg/installationer" står for fastlagte procedurer for gennemgang af varme anlæg og andre tekniske installationer.
- "Vejledning til beboerne" står for uddeling af vejledninger til beboerne om opnåelse af det bedste indeklima i boligen.
- "Uddannelse af teknisk personale" står for løbende uddannelse af det tekniske personale, så de er i stand til at varetage en optimal

- styring af varme-/energianlæg og andre tekniske installationer.
- "Ingen sprøjtegift" står for udeladelse af anvendelse af sprøjtegift på udearealer.
- "Medarbejderressourcer til energiopt." står for at prioritere medarbejderressourcer/ansatte til decideret at arbejde med energioptimering i boligdriften.

# Social bæredygtighed



## Social bæredygtighed

De almene boliger er non-profit og leverer dermed et alternativ til det kommercielle boligmarked med en klar social profil. Det mindsker uligheden i adgang til en bolig og gør Danmark til et mere lige samfund. Det er de almene boligers bidrag til alle borgere i Danmark.

Hver fjerde ledige almene bolig stilles til rådighed til kommunerne, som bruger boligerne til anvisning af borgere, der har særligt behov for hjælp til at finde en bolig.

Det er en grundlæggende del af dansk velfærd, at man kan få anvist en bolig, og at alle kan skrive sig op til en almen bolig.

Den boligsociale anvisning sikrer, at mennesker med særlige udfordringer af social eller økonomisk karakter også kan få en god bolig, hvorfra der er adgang til velfærdsydelser som sundhed og uddannelse. Den sociale dimension af de almene boliger er derfor vigtig.

Gennem de almene boligers non-profit grundlag, den boligsociale anvisning og det sociale arbejde, der løftes i de almene boligområder, bidrager de almene boliger til verdensmål:



**Sundhed og trivsel;** at vi skal sikre et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper.



**Kvalitetsuddannelse;** at vi skal sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring.



**Mindre ulighed;** at vi skal reducere ulighed i og mellem lande.



**Bæredygtige byer og lokalsamfund;** at vi skal gøre byer, lokalsamfund og bopættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige



## Kommunale anvisninger

Mere end hver fjerde ledige almene bolig står til rådighed for kommunernes boligsociale anvisning. Vi sikrer gode boligforhold for nogle af de mest udsatte i samfundet, herunder børn og unge. En tryk base i form af en sikker bolig er en vigtig forudsætning for et godt liv.

Dermed bidrager de almene boliger til mål 11 – Bæredygtige byer og lokalsamfund.

I 2019 anviste kommunerne borgere til en almen bolig 14.473 gange. Det svarer til 17,8 pct. af alle anviste almene boliger i 2019.<sup>35</sup>

**Delmål 11.1:** Byg sikre boliger, der er til at betale

## Formaliseret samarbejde med kommunen

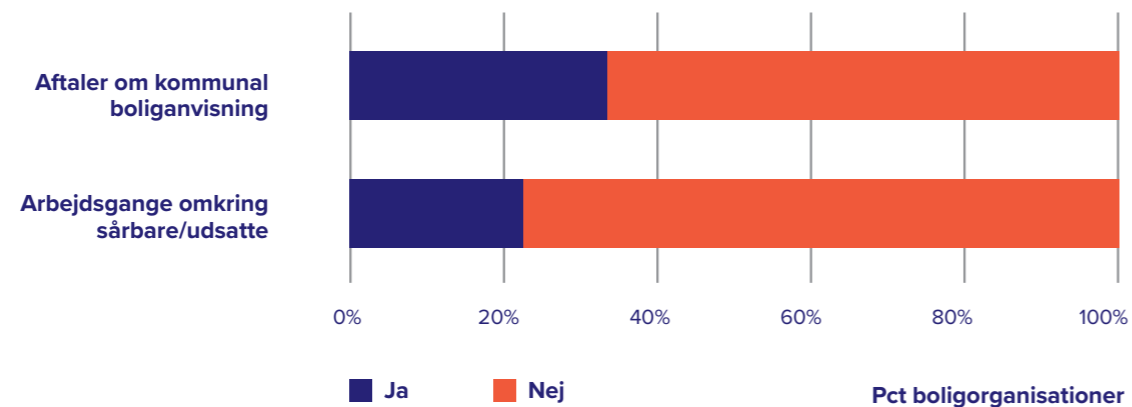
Formaliserede samarbejder om at huse samfundets udsatte borgere mellem boligorganisationerne og kommunerne kan være et vigtigt redskab til at bekæmpe hjemløshed og sikre god trivsel for udsatte personer og deres naboer i boligområderne.

Af figur 15 fremgår det, at hver tredje boligorganisation har etableret en fast aftale med kommunen

omkring kommunal boliganvisning af personer med behov herfor. Derudover har godt hver femte boligorganisation et formaliseret samarbejde med kommunen om sårbare og udsatte beboere.

Aftalerne udmøntes i fx faste møder, hvor boligorganisationer og kommuner drøfter allokering af boliger, håndtering af hjemløseproblematikker o.l.

### Figur 15. Boligorganisationer, der har samarbejdsaftaler med kommunen



<sup>35</sup> Landsbyggefonden (2020b).

## Case: Housing First og forebyggelse af udsættelser i Odense

### Arbejdernes Boligforening, Civica, Fyns Almennyttige Boligselskab, Kristiansdal og Odense Boligselskab

I Odense er man enig om, at alle borgere skal have et hjem, som de trygt kan være i. For hjemløse kan det at have sin egen bolig være med til at skabe en positiv forandring i deres liv. Et fast tag over hovedet giver pusterum til at fokusere på eventuelle problemer med misbrug, psykisk sygdom eller sociale relationer.

Odenses hjemløseindsats styres fra kommunen, som har nedsat et akutteam, der tager sig af de hjemløse på daglig basis. På månedlige møder mellem udlejningschefer i boligorganisationerne og Odense Kommune drøftes boligformidlingen, hvorefter der tages fælles beslutning om boligplacering af sårbare og udsatte borgere. For at sikre, at så mange hjemløse som muligt får en almen bolig, blev der i februar 2019 oprettet en boliggarantiordning for hjemløse. Med boliggarantien kan hjemløse i Odense få tilbudt en bolig inden for 3 måneder – garantien træder i kraft, når borgeren er godkendt til kommunal boliganvisning.

Odense bliver ofte fremhævet som det gode eksempel i forhold til hjemløseindsatsen. Antallet af hjemløse i den fynske storby er faldet fra 173 til 113 i perioden

2015-2017. Et niveau, der er fastholdt siden da, og som er væsentligt lavere end i de andre større byer i Danmark.<sup>36</sup> Samarbejdet mellem boligorganisationerne og Odense Kommune er derfor med til at sikre de mest sårbare og svage grupper i samfundet adgang til en god bolig.

Derudover har boligorganisationerne og Odense Kommune haft fokus på at forebygge udsættelser de sidste otte år, hvor et fælles udsættelsesnetværk blev etableret. Netværket faciliteres af Boligsocialt Hus med input fra Odense Kommune og udlejningscheferne i boligorganisationerne. Der er bl.a. ansat en økonomisk rådgiver, der arbejder med rykkerskrivelser og laves analyser af årsager til udsættelser. Læs mere her <https://boligsocialthus.dk/tryghed-trivsel/>.

Generelt fokuseres der i Odense meget på det optimale samarbejde om at forebygge hjemløshed ved at nedbringe antallet af udsættelser.

Desuden er der et godt samarbejde mellem boligorganisationerne og Odense Kommune om boligsociale indsatser i bred forstand.

<sup>36</sup> Vive (2019).

## Forebyggelse af udsættelser

Fogedsager og udsættelser har store omkostninger for de mennesker, som mister deres bolig, for kommunerne og for de øvrige beboere i boligområdet.

Ud over at en udsættelse har store menneskelige omkostninger for de ramte beboere, har de også en række økonomiske omkostninger for de involverede parter. Kigger man alene på boligorganisationernes udgifter, efterlader de udsatte i gennemsnit en gæld på ca. 54.000 kr.<sup>37</sup>, en omkostning som pålægges de øvrige beboere i boligområdet. Dertil kommer omkostninger for kommunen til sagsbehandling og i værste fald indlogering af borgerne på et herberg, hvilket kan løbe op i flere hundredetusinde kroner. De boligudsatte selv ender i gennemsnit med en samlet gæld på 114.500 kr. til bl.a. ubetalt husleje, istandsættelse, advokat, flytning og opbevaring af indbo.<sup>38</sup>

Det skønnes, at der i 2019 er sket udsættelser i 0,3 pct. af de almene boliger. Det svarer i alt til ca. 1.500 boliger.

Der er dog en betydelig variation i hyppigheden af udsættelser fra boligorganisation til boligorganisation, som opstår pga. forskelle i beboernes sociodemografiske karakteristika på tværs af organisationerne.<sup>39</sup>

**Delmål 11.1:** Byg sikre boliger, der er til at betale

## Redskaber til forebyggelse af udsættelser

En række metoder kan understøtte og hjælpe udsatte beboere med at håndtere deres økonomi og på den måde bidrage til, at de kan blive boende i deres bolig.

Knap halvdelen af de almene boligorganisationer samarbejder med kommunen om at forebygge udsættelser, og flere end fire ud af ti boligorganisationer tilbyder beboerne intern økonomisk rådgivning. Det vil sige, at de har prioriterede medarbejderressourcer, som står for den økonomiske rådgivning. Omkring hver tredje boligorganisation

tilbyder ekstern økonomisk rådgivning til beboerne. Det kan fx være i samarbejde med Forbrugerrådet eller banker og realkreditinstitutter, som tilbyder økonomisk rådgivning som del af deres CSR-ind-sats. Knap hver femte anvender omplacering til billige lejemål og samarbejder med andre boligorganisationer om at forebygge udsættelser.

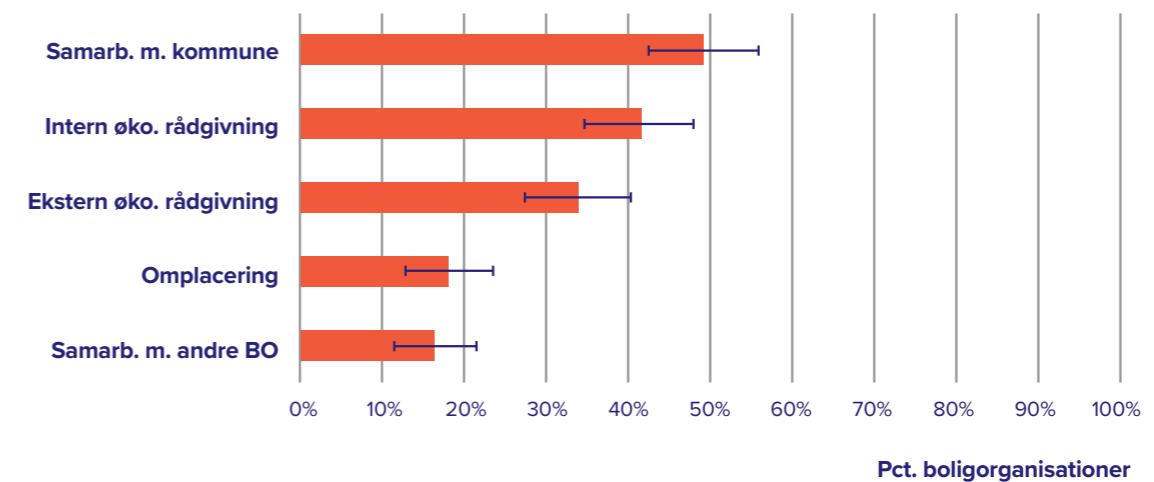
Derigennem kan de almene boliger modvirke hjemløshed og bidrage til mål 11 – Bæredygtige byer og lokalsamfund.

<sup>37</sup> CFBU (2017).

<sup>38</sup> Københavns Kommune (2011).

<sup>39</sup> Hvor forskelle i beboernes kapacitet til at kunne betale deres boligudgifter yderligere kan forstærkes af konjunkturerne og politiske tiltag.

## Figur 16. Redskaber til at forebygge udsættelser



- "Samarb. m. kommune" står for samarbejde mellem boligorganisation og kommunen om at forebygge udsættelser.
- "Intern øko. rådgivning" står for intern økonomisk rådgivning tilbudt af beboerkonsulenter, beboerrådgivere, økonomiske rådgivere, sociale viceværter.

- "Ekstern øko. rådgivning" står for ekstern økonomisk rådgivning.
- "Omplacering" står for at tilbyde beboerne billigere lejemål i stedet for den nuværende bolig.
- "Samarb. m. andre BO" står for samarbejde med andre boligorganisationer om at forebygge af udsættelser.

De nævnte aktiviteter kan både omfatte boligorganisationens egne tiltag samt aktiviteter, som ydes af det administrationsselskab, som organisationen er tilknyttet. Det omfatter ikke kommunale tiltag.

## Sociale indsatser

Gennem sociale helhedsplaner og indsatser arbejder boligorganisationerne for at fremme velfungerende boligområder med god beboer-trivsel.

**Boligsociale helhedsplaner:** Fokuserer på at fremme beskæftigelse og uddannelse, øger sammenhængskraft og medborgerskab i områderne og forebygger kriminalitet. Helhedsplaner implementeres i samarbejde mellem boligorganisationerne og kommunerne, men inkluderer også andre samarbejdspartnere som fx lokalt erhvervsliv, skoler og frivillige organisationer.

Hver femte almene boligorganisation er involveret i en boligsocial helhedsplan. I alt omfatter helhedsplanerne beboere i 109.000 almene boliger eller knapt 19 pct. af den samlede almene boligmasse, jf. data fra Landsbyggefonden. I de boligområder,

hvor der er boligsociale indsatser, bor der 230.000 mennesker, som direkte, det vil sige som målgruppe for aktiviteterne, eller indirekte som medbeboere kan få glæde af den forbedrede trivsel i boligområderne.

**Andre sociale indsatser:** Hver syvende boligorganisation har områdeafgrænsede lokale boligsociale indsatser, som er finansieret med midler fra fx private fonde eller af organisationen selv. Disse tiltag omfatter ca. 6 pct. af alle almene boliger. Dertil tilbyder flere boligorganisationer et udvalg af ydelser af boligsocial karakter til alle beboere med behov, fx konfliktmægling eller økonomisk rådgivning.

Herigennem bidrager de almene boliger til mål 3, 4, 8 og 10.

## Sociale indsatser for voksne

En del af de voksne beboere i de almene boliger har udfordringer i livet i forhold til beskæftigelse, økonomi, uddannelsesniveau, misbrug og sundhed. Det voksenrettede sociale arbejde i boligområderne adresserer disse udfordringer og bidrager dermed til verdensmål 3, 4 og 8.

Hver anden almene boligorganisation har sociale indsatser målrettet voksne. Disse dækker over:

- Opsøgende indsatser.
- Beboerrådgivning (social-, karriere- og/eller familierådgivning, sociale viceværter, myndigheds-samarbejde).
- Konfliktmægling.
- Uddannelsesindsatser (dansk-, it-undervisning o.l.).
- Netværks- og fællesskabsaktiviteter (madklub, hjælp til mødre, familiekursus, fælles arbejdsdage o.l.).
- Demokratiforståelse (temaarangementer om demokrati, aktiv beboerinddragelse o.l.).
- Beskæftigelsesindsatser (praktikforløb, jobmuligheder ifm. renoveringer o.l.).

Tiltag, som understøtter netværk og fællesskab, er de mest udbredte sociale tiltag ifm. helhedsplanerne og lokale områdeindsatser. **Helhedsplaner**, som har til formål at understøtte og løfte de mest sårbare beboergrupper, sætter typisk fokus på netværk og fællesskab, opsøgende indsatser, rådgivning af beboere og beskæftigelsesrettede indsatser. **Områdebaserede** indsatser fokuserer også på netværk og fællesskab, men også i en høj grad på rådgivning, konfliktmægling og opsøgende

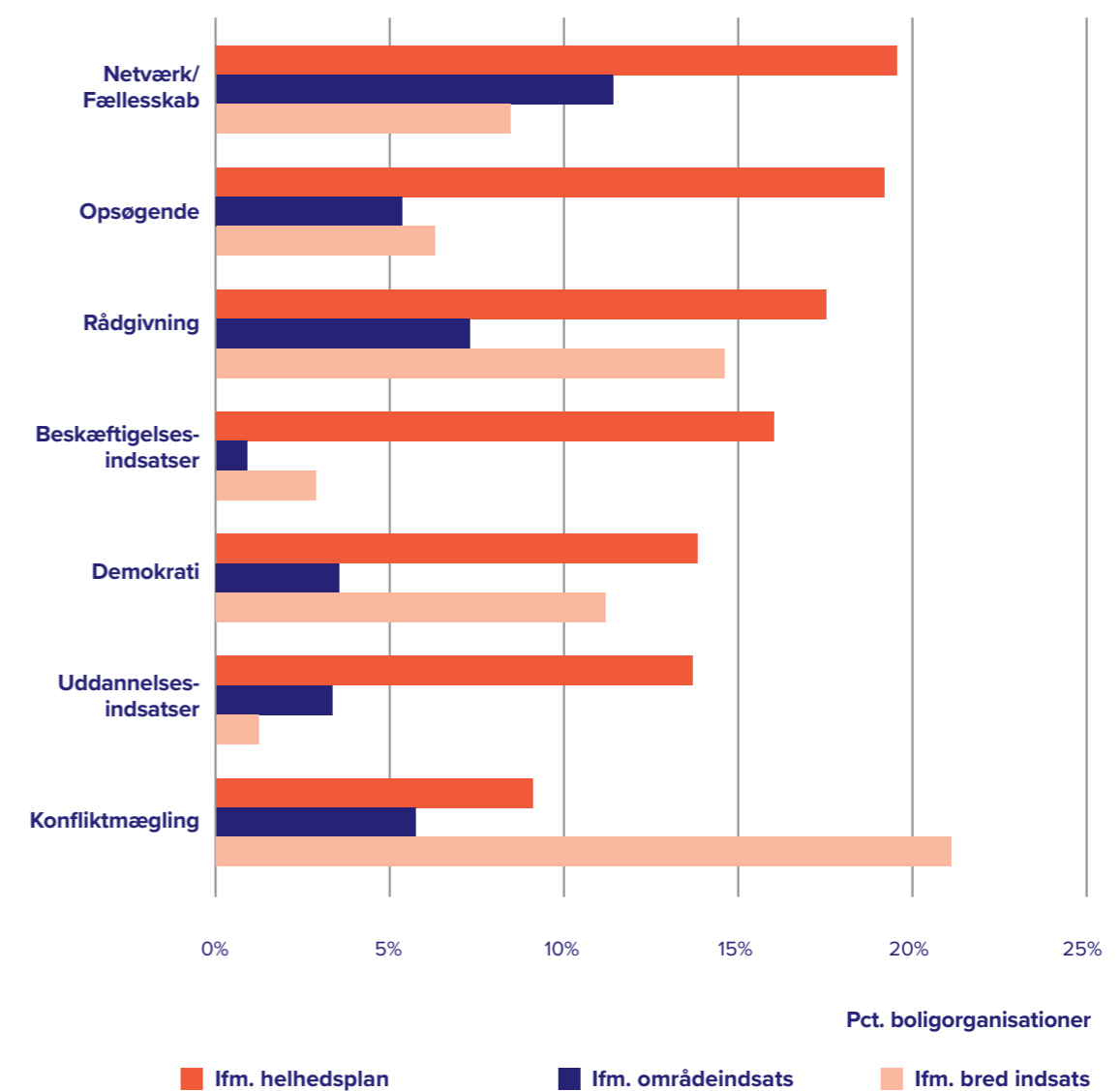
**Delmål 3.4:** Red flere fra at dø af ikke-smitsomme sygdomme, og styrk mental sundhed

**Delmål 4.4:** Giv flere forudsætninger for at få finansiell succes

**Delmål 8.5:** Skab fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde med lige løn

indsatser. **Brede indsatser**, der generelt er målrettet alle beboere i den almene sektor, sætter til gengæld større fokus på konfliktmægling, rådgivning og demokrati, jf. figur 17.

**Figur 17. Boligsociale indsatser målrettet voksne beboere fordelt på indsatstype og område**



Note: Se definitioner af helhedsplan, områdeindsats og bred indsats på side 33.

## Case: Understøttelse af frivillige initiativer

### Fruehøjgaard

Boligorganisationen Fruehøjgaard arbejder generelt med at støtte afdelingsbestyrelser og frivillige grupper i at udvikle og gennemføre initiativer og projekter, som bidrager positivt til det sociale og grønne miljø.

Boligorganisationen tilbyder hjælp til fundraising, projektledelse, koordinering, evaluering, kommunikation m.v., og de frivilliges rolle er at varetage den daglige drift og gennemførelse. Eksempler på projekter er ungdomsklub, teaterforening, cykelværksted, cykelfællesskab, nabofællesskab, skovhave m.v.

Derudover har boligorganisationen en frivillig social vicevært-ordning, hvor frivillige tilbyder deres hjælp til alt, lige fra praktiske opgaver til budgetlægning, én at snakke med og følges med til læge eller sociale arrangementer m.v.

Ved renoveringen i afdeling Fruehøj, hvor beboerne genhuses, koordinerer boligorganisationen en frivillig flyttehjælpsordning, hvor frivillige beboere hjælper ældre og udsatte beboere med at pakke, samle/adskille møbler, hænge lamper op m.v.

Tre-fire gange årligt afholdes der temamøder, hvor alle beboere er velkomne. Møderne har både et fagligt og et socialt formål. Der er oplæg eller foredrag efterfulgt af fællesspisning. Ofte er det afdelingernes mad-hold, som står for aftens-

maden. Der gøres også en særlig indsats for, at mere udsatte beboere kommer med. Fx tilbyder de frivillige sociale viceværter, at man kan følges med dem til arrangementet, og der tages hensyn til beboere, som har særlige behov.

Frivillige organisationer, kulturinstitutioner og kommuner har mange tilbud, hvor flere af beboerne regnes som målgruppe. Boligorganisationen forsøger at etablere samarbejder, oplyse om tilbuddene samt trække disse tilbud tættere på beboerne. Fx ved, at de placeres i boligorganisationens afdelinger. Eksempler herpå er sundhedsfremme, foredrag om psykisk sygdom, lektiecafé, teaterforestillinger, koncerter m.v.

Herudover har boligorganisationen én afdeling, som gør en helt særlig indsats i forhold til verdensmålene. Her går de sociale initiativer hånd i hånd med de grønne tiltag. Afdelingen huser mange udsatte og enlige beboere og har tidligere været præget af udlejningsvanskeligheder og sociale problemer. Det er den ikke mere.

Eksempler på initiativer er samarbejde med supermarked om at mindske madspild (beboerne kan én gang ugentlig hente gratis madvarer i fælleshuset), fællesspisning hver fredag, fejring af juleaften, nytårsaften o.l., bæredygtig og hjemlig indretning af nyt fælleshus, væksthuse, frugthave, skovhave, affaldssortering, frivillig koordinator, gratis genbrugsbutik m.v. Alt sammen drevet af frivillige.



Frivillige sociale viceværter (beboere) i Fruehøjgaard tilbyder deres hjælp til alt lige fra praktiske opgaver, til budgetlægning, til én at tale med og følges med til læge eller sociale arrangementer m.v. Ved renoveringen i afdeling Fruehøj koordinerer boligorganisationen en frivillig flyttehjælpsordning for de beboere, der skal genhuses.

## Case: Fælles kamp mod negativ social arv

### Boligkontoret Fredericia og Boli.nu

I de to store afdelinger, Sønder- og Korskærparken, har den Boligsociale Helhedsplan sat fokus på at bryde den negative sociale arv.

Siden man satte fokus på beskæftigelse tilbage i 2013, er aktivitetsomfanget vokset betydeligt. Der er kommet en frem-skudt beskæftigelsesindsats i området. Lære-, praktik- og jobforløb til områdets voksne beboere tilbydes både i byggebranchen i hele Fredericia, men også i servicefagene, fx rengøring, catering og andre erhverv. Fokus er på ordinære jobtilbud. Disse tiltag suppleres med en bred palet af kompetencegivende og forberedende uddannelsestilbud for både voksne og unge, samt familierettede og livsstilsændrende indsatser.

Helt konkret arbejdes løbende med at styrke beboernes mulighed for at komme i arbejde og videreuddanne sig, med alt fra danskundervisning til hjælp med lektier, jobsøgning og jobsamtaler. Indsatser, der ikke alene forbedrer beboernes

livsgrundlag, men også tilfører livskvalitet gennem øget tilknytning til det større fællesskab og oplevelsen af at bidrage til samfundet.

I 2019 trådte Business Fredericias direktør ind i helhedsplanens bestyrelse, som i forvejen bestod af kommunaldirektøren, direktøren for uddannelses- og beskæftigelsesforvaltningen samt direktørerne fra Boligkontoret Fredericia og boli.nu. Business Fredericias deltagelse skal bidrage til at styrke de lokale virksomheders involvering og indsats for at inkludere ledige i virksomhederne.

Den stærke kobling mellem kommunen, det lokale erhvervsliv og boligorganisationerne manifesteres yderligere af, at Fredericia Kommune har nedsat et Helhedsplansudvalg, et såkaldt §17, stk. 4-udvalg under kommunalbestyrelsen, med det formål at sikre en koordineret indsats over hele byen.

Indsatsen i Fredericia har haft dokumenteret positiv effekt på beskæftigelsesfrekvensen hos gruppen af fastboende beboere og overordnet set for hele beboergruppen.<sup>40</sup>

## Sociale indsatser for børn

Nogle af de børn og unge, der vokser op i almene boligområder, kommer fra hjem med relativt få ressourcer. Dette gælder i særlig høj grad de udsatte boligområder, hvor 25 pct. eller knap 6.000 af de 0-6-årige børn vokser op i økonomisk fattigdom.<sup>41</sup>

Social mobilitet og forbedring af børns livschancer spiller derfor en central rolle i det sociale arbejde, der løftes af de almene boligorganisationer.<sup>42</sup> Her bidrager de almene boliger til verdensmål 4 og 10.

<sup>40</sup> BL (2020).

<sup>41</sup> VIVE (2018).

<sup>42</sup> Boligsocialnet (2019)

**Delmål 4.3:** Giv alle mulighed for videregående uddannelse

**Delmål 10.3:** Giv alle lige muligheder, og stop diskrimination

## Indsatser for børn og unge i den almene sektor

Godt hver fjerde boligorganisation har mindst en social indsats målrettet børn og unge. Disse implementeres typisk via en boligsocial helhedsplan: Hver femte boligorganisation angiver, at de har en børn- og ungeindsats som en del af deres boligsociale helhedsplan. Til gengæld angiver kun hver tiende boligorganisation, at de har en områdebaseret børne- og ungeindsats uden for helhedsplanernes regi.

### Boligsociale indsatser for børn i den almene sektor

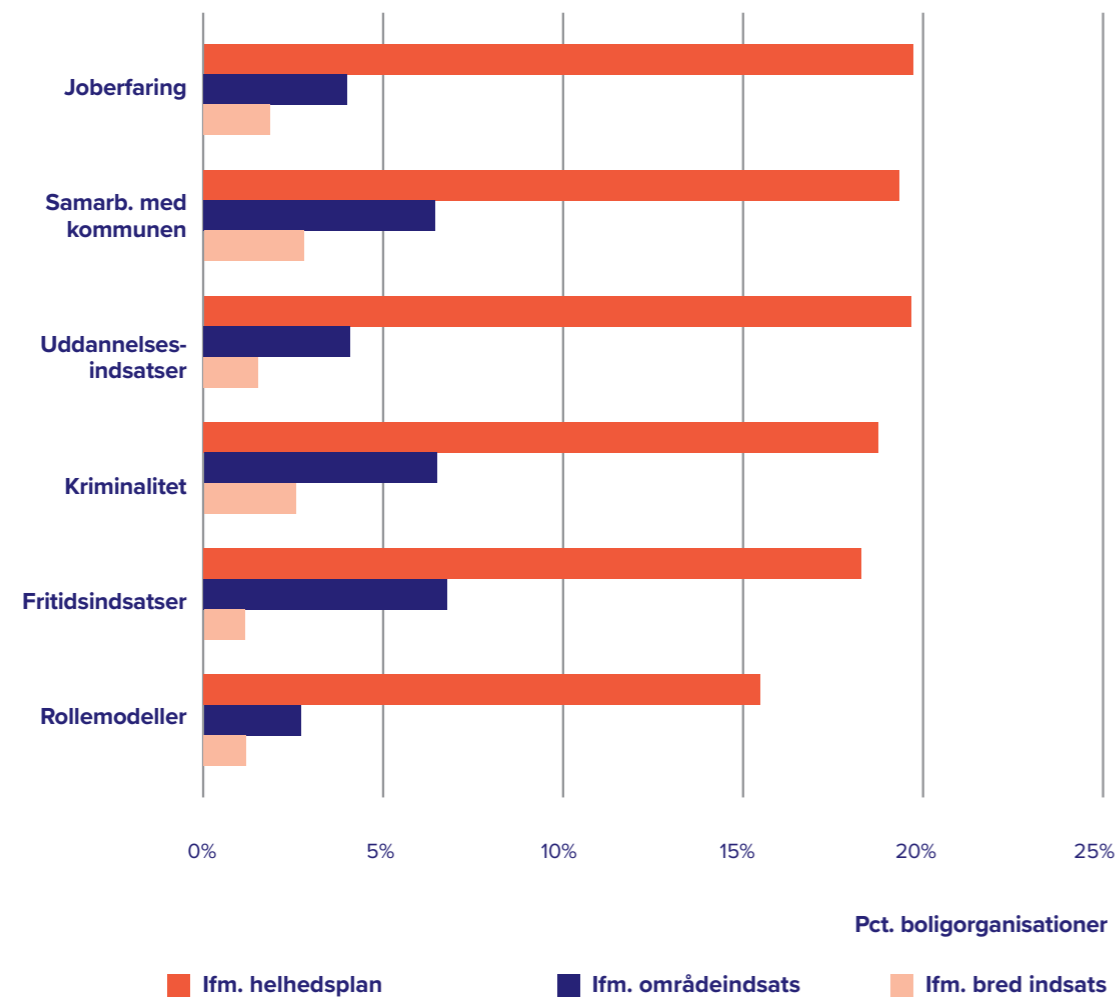
- Jobberfaring som lommepege- og fritidsjob,<sup>43</sup> iværksætteri, rådgivning ifm. praktik o.l.
- Samarbejde med kommunale institutioner, såsom Børne og Unge-forvaltningen, lokale skoler, fritidsinstitutioner, institutioner for mindre børn, skoletjenester o.l.
- Uddannelsesindsatser omfatter lektiehjælp, kreative læringsforløb, samarbejde med folkeskolen o.l.

- Kriminalitetspræventive indsatser som gadeplansarbejde, tryghedsvandring o.l.
- Fritidsindsatser som idræt, klubber, kurser for unge, rådgivning ifm. fritid o.l.
- Brug af rollemodeller ved brobygning, mentor-tilbud o.l.

Figur 18 viser, at inden for rammerne af de boligsociale helhedsplaner tilbydes børn og unge alle typer af indsatser målrettet deres gruppe med ca. samme hyppighed. Rollemodeller er dog en anelse mindre udbredte end de øvrige tiltag. I de områdebaserede indsatser er der primært fokus på fritid, kriminalitetsforebyggelse og samarbejde med kommunen, mens jobberfaring, uddannelsesindsatser og rollemodeller relativt set er lidt sjældnere her. Brede sociale indsatser målrettet unge er generelt sjældne, dvs. at kun et fåtal af boligorganisationerne har tilbud målrettet alle unge beboere.

<sup>43</sup> VIVE (2018) viser, at flere unge får og bliver fastholdt i lommepege- og fritidsjob vha. en boligsocial indsats.

**Figur 18. Boligsociale indsatser målrettet børn og unge fordelt på indsatstype og indsatsområde**



Note: Se definitioner af helhedsplan, områdeindsats og bred indsats på side 33.

### Case: Samarbejde med civilsamfundet om sociale indsatser

#### Langkærparken

Den boligsociale indsats i Langkærparken er bygget op omkring partnerskaber mellem AL2bolig, frivillige organisationer og Aarhus Kommune. Der drives fx en oplevelsesklub for familier af det boligsociale team og Red Barnet. Derudover hjælpes ledige kvinder med minoritetsbaggrund af en beskæftigelsesmentor fra KVINFO.

Børn i Langkærparken får mulighed for lektiehjælp. Dette tilbydes af det boligsociale team i samarbejde med Dansk

Flygtningehjælp, da børnene ofte ikke kan få denne hjælp af deres forældre.

Disse partnerskaber er vigtige for den boligsociale indsats, da det forankrer indsatserne i Langkærparken samt boligorganisationens andre afdelinger. Af den grund blev disse samarbejder tænkt ind fra starten, tilbage i 2017, som forudsætning for at kunne modtage støtte fra Landsbyggefonden og Aarhus Kommune. Det sikrer de gode initiativer, selv efter den boligsociale indsats stopper.

# Metode

## Metoderedegørelse for udvikling af spørgeskema samt indsamling af data

Det datamæssige grundlag for denne rapport er genereret på baggrund af et online-spørgeskema, hvor de almene boligorganisationer og administrationselskaber har kortlagt deres aktiviteter i 2019.

I spørgeskemaet er der specifikt spurgt ind til aktiviteter, som potentielt kan bidrage til FN's verdensmål. Det kan være tiltag inden for byggeriet og renoveringer, som medvirker til at reducere energiforbruget, eller tiltag inden for det boligsociale område, der støtter sårbare beboere eller understøtter børn og unges kompetenceudvikling.

Opbygningen af spørgeskemaet og formuleringen af de enkelte spørgsmål er udarbejdet af BL i tæt dialog med fagpersoner fra den almene boligsektor. For det første er tidlige versioner af spørgeskemaet sendt i høring hos centralt placerede personer i den almene boligsektor. For det andet har der for 2020-versionen været gennemført fire emnedelte fokusgrupper med udvalgte ansatte fra boligorganisationerne. På baggrund i deres faglige ekspertise er spørgsmålene blevet gennemgået og drøftet. Derudover er fageksperter fra BL og Byggeskadefonden blevet konsulteret.

Følgende almene boligorganisationer og administrationselskaber har været involveret i udform-

ningen og tilpasningen af 2020-versionen: Alboa, Boligkontoret Fredericia, BO-VEST, Civica, DAB, fsb, Himmerland Boligforening, KAB, AAB Silkeborg/Silkeborg Kommune.

For at sikre en høj besvarelsesprocent er boligorganisationerne blevet inviteret til at deltage via en række kanaler. Dels er det blevet debatteret og annonceret i BL's 11 kredse, som udgør branchens lokale boligpolitiske netværk og er bindeleddet mellem boligorganisationerne og BL. Dels har det været formidlet ud via nyhedsbreve og på BL's hjemmeside. Sidst, men ikke mindst, er en række boligorganisationer blevet kontaktet direkte med opfordring til at besvare spørgeskemaet. Ligeledes er der arbejdet med incitamenter til at få boligorganisationerne til at deltage i undersøgelsen.

De boligorganisationer, som har besvaret, er på forhånd blevet stillet i udsigt, at de efterfølgende vil modtage en individualiseret rapport, som redegør for den enkelte organisations bidrag målt op imod de øvrige organisationer, som også har besvaret. For at sikre høj kvalitet i datasættet er adgangen til undersøgelsen blevet styret via boligorganisationernes NemID. Irrelevante målgrupper har derfor ikke haft mulighed for at indberette til undersøgelsen.

## Metodiske overvejelser i databehandlingen

I alt har 218 boligorganisationer indberettet deres aktiviteter ved hjælp af Vores Bidrag 2019-spørgeskema. Det giver en høj besvarelsesfrekvens på 41 pct. Disse organisationer er dog ikke repræsentative for alle 537 almene boligorganisationer, som den almene sektor består af.

Boligorganisationer, der har en administrator, og organisationer med helhedsplaner er betydeligt overrepræsenterede blandt dem, der har besvaret spørgeskemaet, i sammenligning med hele sektorens gennemsnit. Dertil er store boligorganisationer med mange boliger også let overrepræsenteret blandt dem, der har besvaret spørgeskemaet, jf. Tabel 1.

**Tabel 1. Gennemsnitlige karakteristika for alle almene boligorganisationer og dem, der har besvaret spørgeskemaet.**

	Alle BO	BO, der har besvaret, uvægtet	BO, der har besvaret, vægtet	95 pct. konfidensinterval for de vægtede resultater*	
				Min.	Max.
<b>Antal boliger</b>	1.078	1.432	1.156	876	1.435
<b>Opførelsesår, første bygning**</b>	1.958	1.955	1.958	1.955	1.960
<b>Omfattet af helhedsplan***</b>	22%	32%	22%	16%	27%
<b>Har en administrator</b>	78%	87%	78%	72%	84%
<b>Kreds med en storbykom. (1, 3, 5)</b>	19%	18%	17%	12%	22%
<b>Kreds med kom. tæt på storbyer (9, 10)</b>	21%	28%	25%	19%	30%
<b>Resten af kredsene (2, 4, 6, 7, 8, 11)</b>	60%	54%	58%	52%	65%
<b>Antal</b>	537	218	218	218	218

Note:

\* Hvis karakteristika for den gennemsnitlige boligorganisation fra søjle (1) er inden for konfidensintervallet kan man ikke statistisk skelne karakteristika af boligorganisationerne i den vægtede stikprøve fra landsgennemsnittet.

\*\* Udregnet som byggeår for den første bygning, som tilhører boligorganisationen.

\*\*\* Helhedsplaner fra primo 2020.

Kilde: BL's egne beregninger baseret på LBF's stamdata og afrapporteringværktøj Vores Bidrag.

Man kan således ikke anvende et simpelt gennemsnit blandt besvarelser til at beskrive, hvordan den almene sektor som helhed bidrager til opfyldelse af verdensmål, da resultaterne er påvirket af selektion – såkaldt non-response bias. Denne udfordring løses ved vægtning (UN Department of Economic and Social Affairs, 2008). Først opdeles respondenter i grupper efter deres observerbare karakteristika. I pågældende undersøgelse er boligorganisationerne opdelt efter opførelsesperiode, som bestemmer deres arkitektoniske type som i Landsbyggefonden (2001), boligorganisationens størrelse i intervaller (< 100, 100-499, 500-999 og > 1000 boliger), om boligorganisationen har en administrator, og om nogle af boligorganisationens afdelinger er omfattet af helhedsplan.

Bagefter beregnes den gennemsnitlige besvarelse for hver af disse grupper. Denne gennemsnitlige besvarelse fra hver gruppe op- eller nedskaleres, i forhold til hvor stor en andel denne gruppe udgør i hele population i forhold til gruppens størrelse blandt de boligorganisationer, der har besvaret. Dette vil give et retvisende billede af sektoren under antagelse om, at når vægtning er udført efter de udvalgte observerbare karakteristika, er der ikke flere forskelle i boligorganisationernes karakteristika mellem boligorganisationer, der har besvaret, og gennemsnittet i hele sektoren. Det er vigtigt, fordi boligorganisationernes karakteristika påvirker, hvordan de besvarer spørgeskemaet. Tabel 1 viser, at efter vægtning er gennemført, er der ikke statistiske forskelle mellem de bolig-

organisationer, der har besvaret spørgeskemaet, og sektorens gennemsnit, i forhold til de oplyste karakteristika.

Alle beregninger i rapporten er gennemsnitberegninger efter vægtning, som afspejler den repræsentative almene boligorganisation eller sektorgennemsnittet, afhængigt af spørgsmålet. På mange parametre er der en betragtelig variation i de enkelte boligorganisationers tiltag. Disse kan ses i boligorganisationernes egne rapporter, som boligorganisationerne kan hente på Vores Bidrag 2020 siden her: <https://selvbetjening.bl.dk/samfundsansvar/vores-bidrag/>.

Da besvarelserne er selvrapporterede vha. et online-spørgeskema, er der en betydelig risiko for fejlrapportering i disse. BL har foretaget omfattende fejlsøgning og fejlrensning i samarbejde med boligorganisationerne efter afrapporterings afslutning. Boligorganisationerne er blevet kontaktet, hvis en eller flere af deres besvarelser gav anledning til betænkeligheder omkring afrapporterings kvalitet. Der kan dog stadig foreligge usikkerhed i nogle besvarelser, hvorfor rapportens resultater skal læses med dette forbehold.

Kilde: UN Department of Economic and Social Affairs (2008). Designing Household Survey Samples: Practical Guidelines. [https://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/surveys/Series\\_F98en.pdf](https://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/surveys/Series_F98en.pdf)

# Litteraturliste

Almenboligloven (u. d.).  
<https://danskelove.dk/almenboligloven>

BL – Danmarks Almene Boliger (2020). *Analyse: Korskærparken - helhedsplan med fokus på beskæftigelse*.  
<https://bl.dk/politik-og-analyser/analyser/2020/8/analyse-korskærparken-helhedsplan-med-fokus-paa-beskaeftigelse/>

Boligsocialnet (2019). *Boligsociale indsatser*.  
[http://boligsocialnet.dk/media/1329/boligsociale-indsatser\\_marts-2019-tryk.pdf](http://boligsocialnet.dk/media/1329/boligsociale-indsatser_marts-2019-tryk.pdf)

BUILD, SBi (2020). *Varmeforbrug, besparelspotentiale og CO2-udledning fra almene boliger*.  
Kommende web-publicering.

CFBU (2017). *Sociale viceværter – en effektevaluering af sociale viceværter arbejde mod fogedudsættelser*.  
<https://www.cfbu.dk/udgivelser/sociale-vicevaerter/>

Dansk Byggeri (2019). *Byggeriets Energianalyse 2019*.  
[https://www.danskbyggeri.dk/media/37418/klausuleret-byggeriets-energianalyse\\_2019\\_samlet.pdf](https://www.danskbyggeri.dk/media/37418/klausuleret-byggeriets-energianalyse_2019_samlet.pdf)

Dansk Industri (2020). *Grønne offentlige indkøb*.  
<https://www.danskindustri.dk/offentlig-privatsamarbejde/di-anbefaler/gronne-offentlige-indkob/>

Energistyrelsen (u.d). *Byggeri og renovering*.  
<https://ens.dk/ansvarsomraader/energibesparelser/byggeri-og-renovering>

Energistyrelsen (2020). *Ny pære – hvad skal jeg vide, før jeg køber?*  
[https://spareenergi.dk/sites/forbruger.dk/files/contents/publication/ny-paere-hvad-skal-jeg-videre/ny\\_paere\\_-\\_hvad\\_skal\\_jeg\\_videre\\_-\\_2020.pdf](https://spareenergi.dk/sites/forbruger.dk/files/contents/publication/ny-paere-hvad-skal-jeg-videre/ny_paere_-_hvad_skal_jeg_videre_-_2020.pdf)

Enevoldsen, I og Garver, H (2019). *Stil strengere krav om bæredygtigt byggeri*.  
<https://ing.dk/artikel/kronik-stil-strengere-krav-baeredygtigt-byggeri-224086>

European Union (2013). *Promoting actions for healthy indoor air (IAIAQ)*.  
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4beb6973-83f8-49a9-a6c8-d31a6d75a247>



# Litteraturliste

GreenBookLive (2020).

[https://www.greenbooklive.com/search/buildingsearch.jsp?from=10&partid=10023&subschemeid=0&sub-subschemeid=0&companyName=&developer=&productName=&buildingRating=&certNo=&certBody=&assessorAuditor=&countryId=27&addressPostcode=&standard=&notes=&projectType=&id=202&results\\_pp=10&pageNo=2](https://www.greenbooklive.com/search/buildingsearch.jsp?from=10&partid=10023&subschemeid=0&sub-subschemeid=0&companyName=&developer=&productName=&buildingRating=&certNo=&certBody=&assessorAuditor=&countryId=27&addressPostcode=&standard=&notes=&projectType=&id=202&results_pp=10&pageNo=2)

Green Building Council Denmark (2020).

<https://www.dk-gbc.dk/dgnb/certificerede-projekter/>

Ivanova, D., Vita G., Steen-Olsen K., Stadler K., Melo P., Wood R., og Hertwich E. (2017).

*Mapping the carbon footprint of EU regions.*

<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/aa6da9>

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2019). *Aftale om klimalov.*

<https://kefm.dk/media/12965/aftale-om-klimalov-af-6-december-2019.pdf>

Københavns Kommune (2011). *Af rapportering – arbejdsgruppe om forebyggelse af Udsættelser.*

<https://www.kk.dk/indhold/socialudvalgets-modemateriale/25012012/edoc-agenda/0b368375-c372-4302-a189-66a341ec81fb/0de56a8d-1a5d-4c8d-ae24-f63979465f35>

Landsbyggefonden (2019a). *Sundere almene boliger.*

<https://lbf.dk/media/1557301/sundere-almene-boliger.pdf>

Landsbyggefonden (2019b). *Temastatistik om boligerne i den almene sektor 2019.*

<https://lbf.dk/media/1556547/tema-2019-2-temastatistik-om-boligerne-i-den-almene-sektor-2019.pdf>

Landsbyggefonden (2020a). *Huslejestatistik 2020.*

<https://lbf.dk/analyser/statistikker-og-analyser/huslejestatistik/huslejestatistik-2020/>

Landsbyggefonden (2020b). *Anvisninger i den almene boligsektor 2019.* <https://lbf.dk/analyser/statistikker-og-analyser/temastatistikker/tema-2020-1-anvisninger-i-den-almene-boligsektor-2019/>

Miljømærkning Danmark (2020). *Bygninger.*

<https://www.ecolabel.dk/da/produkter/byg-og-bolig/bygninger>

Miljøstyrelsen (2006). *Samlet sundhedsmæssig vurdering af kemiske stoffer i indeklimaet fra udvalgte forbrugerprodukter.*

<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2006/87-7052-207-3/pdf/87-7052-208-1.pdf>

# Litteraturliste

Miljøstyrelsen (2020a). *Kommunale opgaver.*

<https://mst.dk/affald-jord/affald/indsamleruddannelsen/kommunale-opgaver/>

Miljøstyrelsen (2020b). *Spildevandsplaner.*

<https://www.klimatilpasning.dk/sektoer/plan/klimatilpasning-i-kommunerne/spildevandsplaner/>

The Joint Committee on Structural Safety (2018). *Greenhouse gas emissions – structural design codes overlooked.*

<https://via.ritzau.dk/data/attachments/00486/c8f9c6e9-014e-4b30-b308-998976c93252.pdf>

The U.S. Green Building Council (2020).

<https://www.usgbc.org/projects?Country=%5B%22Denmark%22%5D>

Transport- og Boligministeriet (2014). *Boligaftale 2014: Aftale om anvendelsen af Landsbyggefondens midler og effektivisering af den almene boligsektor.*

<https://www.trm.dk/politiske-aftaler/2014/boligaftale-2014-aftale-om-anvendelsen-af-landsbyggefondens-midler-og-effektivisering-af-den-almene-boligsektor/>

Transport- og Boligministeriet (2020a). *Den almene sektor opfylder effektiviseringsmålsætning før tid.*

<https://www.trm.dk/nyheder/2020/den-almene-sektor-opfylder-effektiviseringsmaalsaetning-foer-tid/>

Transport- og Boligministeriet (2020b). *Flere uddannelses- og praktikpladser.*

<https://www.trm.dk/media/4571/12-flere-uddannelses-og-praktikpladser-i-forbindelse-med-almene-byggeri.pdf>

Transport- og Boligministeriet (2020c). *Bred politisk aftale om grøn renovering af almene boliger*

<https://www.trm.dk/nyheder/2020/bred-politisk-aftale-om-groen-renovering-af-almene-boliger/>

UN Environment and International Energy Agency (2017). *Towards a zero-emission, efficient, and resilient buildings and construction sector. GLOBAL STATUS REPORT 2017.*

[https://www.worldgbc.org/sites/default/files/UNEP%20188\\_GABC\\_en%20%28web%29.pdf](https://www.worldgbc.org/sites/default/files/UNEP%20188_GABC_en%20%28web%29.pdf)

VIVE (2018). *En vej til arbejdsmarkedet med de boligsociale indsatser.*

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/en-vej-til-arbejdsmarkedet-med-de-boligsociale-indsatser-7023/>

VIVE (2019). *Hjemløshed i Danmark 2019.*

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/hjemloeshed-i-danmark-2019-14218/>

